

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קנ"ב | פרשת בראשית | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת
19:26	18:45	17:34	19:23	18:47	17:49	19:29	19:07	18:01	19:24	19:00	17:57

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

השבוע בגליון: **מסר של אמונה:** המסר העיקרי שלנו מהאירוע הנורא של שמחת תורה | עמ' 1
סגולה: סגולה נפלאה להינצל מכל צרה ומרעין בישיב | עמ' 1
אקטואליה: העומד בתפילת שמונה עשרה ושומע אזעקה, האם צריך לעקור רגליו ולנוס למרחב מוגן | עמ' 1

פנינים ואמרות פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

ענה למשכילים כאיוולתם - ששם מפורש בחטא עץ הדעת

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל וגו' (ג, ו).
 בהיות הג'ר יעקב מרדכי ז"ל אב"ד בילגוריי ב'זאמושטש', באו אצלו שני 'אשכנזים' תלמידי יעקב רייפמן הידוע מכת ה'דעסים' שבברלין, והתלוצצו עליו והציקו לו מאוד. אמר להם: מתפלא אני עליכם מהיכן זכותם לשם 'משכילים'?

הלא 'משכיל' הוא מדריגה גדולה! אמנם אומר לכם את אשר בלבבי מהיכן נצמח לכם השם הזה! כי הנה מעודי לא ראיתי איש רעב ולבוש סחבות שייעשה "אפיקורס" ויגלח את זקנו, אלא שהדרך היא כך: מתחילה כשיש לו כל טוב הוא זולל וסובא, אחר כך הולך הוא אחר מראה עיניו, אחר כך עובר על כל העבירות שבתורה, ואז מתחיל לכנות את עצמו "משכיל"...

והם שלושת הדרגות שנמנו בחטא עץ הדעת: "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל" - אוכל מה שלבו חומד, אחר כך "וכי תאוה הוא לעינים" - הולך אחר מראה עיניו, ואחר כך "ונחמד העץ להשכיל" - שנעשה משכיל... והרי לכם "מקור מפורש" בתורה לשם "משכיל"...

מיהרו ויצאו ממנו בבושת פנים...
 בן לאשרי (ח"ג עמ' נא, להגה"ח רבי יצחק הוברמן ז"ל הרב מרענגה)

בסוף שנותיו של אדם הראשון, ואז לא נשארו לו יותר שנים לתת...

מדוע נתן אדם הראשון לדוד המלך רק ע' שנים

ויקח כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלישים שנה וימת (ה, ה).

סיפר מרן הפני מנחם מגור ז"ע, שבעודו ילד קטן שאל את אביו הקדוש מרן האמרי אמת ז"ע: למה נתן אדם הראשון לדוד המלך רק שבעים שנה (ראה ילקוט שמעוני בפרשתין רמז מ"א שאמר אדם הראשון: כמה ימי שני היי? אלף שנים! שבעים שנה משנותי יהיו לדוד)? הלא היו לו שנים ארוכות מאוד, וקיימא לן (ב"ב סה, א) שהנותן בעין יפה הוא נותן! השיב לו אביו ז"ע: כנראה היתה נתינה זו

הסיבה שהנחש אורב לאדם יותר מכל החיות הרעות

ועפר תאכל כל ימי חייך. ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב (ג, יד-טו).
 כותב הג"ר יוסף שאול נטנזון ז"ל בעל ה"שואל ומשיב" בספרו "דברי שאול" (מהדורה רביעאה): מה שהנחש אורב לאדם יותר מכל החיות הרעות, נראה לעניות דעתי דהנה ראיתי

מסר חיזוק לימים אלה עמ' כ"ב

פניני אביר יעקב עמ' 1

בספר "קדושת לוי" בסוף הספר, בחידושי בנו מוה"ר מאיר ז"ל, שכתב במה שנאמר (שמות יא, ז) "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשוננו", דהנה כבר נודע מה שאמרו בירושלמי (ערלה פ"א ה"ג) דמאן דאכל דלאו דיליה בהית להסתכל ביה, ולפי זה כל הבעלי חיים שמקבלין מזונותם על ידי האדם - הן מתביישין בפני האדם, אבל הכלב שהוא הקטן שבמקבלים, כמו שאמרו (שבת קנה, ב) שיודע הקב"ה שמזונותיו של הכלב מועטים, אם כן זה יוכל לחרוץ נגד אדם, על כן נאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשוננו", היינו אף הכלב לא יחרץ. ודברי פי חכם הן.

ולפי זה נראה לי, דלכך חיות המדבריות הם יותר מסוכנים מהגדלים בעיר ובבתים, לפי שהגדלין בעיר מקבלים מבני אדם, לא כן חיות המדבריות שהם רחוקים מהעיר, ודבר אין להם עם אדם. ולפי זה הנחש שכל מה שטועם אינו רק עפר, כמו שדרשו (סוטה ט, ב) על הכתוב "ועפר תאכל", אם כן אינו מקבל כלום מבני אדם, ולכן הוא מזיק יותר, והאיבה גדולה מאוד. כן נראה

לעניות דעתי. וזה שאמר הכתוב "ועפר תאכל כל ימי חיך" - ואיבה אשית בינך ובין האשה", שזה גורם לזה.

דברי שאול (מהדורה רביעה) להג"ר יוסף שאול נטנזון ז"ל בעל ה"שואל ומשיב"

למה חרה פניך, על שקרבנך לא נתקבל או על שקרבן אחיך כן נתקבל

ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך (ד, ו).

לכאורה, מהי השאלה "למה חרה לך"? הרי הטעם מפורש במקרא (פסוק ד-ה) "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה - ויחר לקין מאד ויפלו פניו".

מיישב זאת בדרך מקורית הגה"ח רבי שמואל יעקב רובינשטיין ז"ל רבה של פאריז בספרו

"שארית מנחם": שאלו פעם את הג"ר חיים מבריסק ז"ל, מדוע כשהרב אוסר ומטריף בהמה שלימה ששוויה סכום גדול, או שמטריף את כל כלי הבית, אין מהרהרים אחרי הרב ומציייתים לפסק דינו בלא הרהור כל שהוא, ואילו בדין תורה כשהרב מחייב את אחד מבעלי הדין בסכום מסוים, מיד מתרעם הוא על הרב וטוען שאינו יודע בטיב העולם, ויש לו הרגשה שנעשה לו עוול?!

ענה הגר"ח ז"ל: בפסק דין של טריפה, יהודי חרד וירא שמים מקבל עליו את הדין באהבה. אבל בדין ודברים שבין שני יריבים, התרעומת היא לא על זה שהוא הפסיד, אלא על זה שחבירו הרוויח...

זו בדיוק היתה שאלתו של הקב"ה את קין: "למה חרה לך ולמה נפלו פניך"? על מה בדיוק? על זה שקרבנך לא נתקבל - או על זה שקרבנו של אחיך כן נתקבל?...

שארית מנחם - בפרשתנו

סגולת השבוע

סגולה נפלאה להינצל מכל צרה ומרעין בישין

כתב מרן הגר"ח מוולאזין: "ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר, הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו, ומבטל בלבו ביטול גמור ואיוו משגיח כלל על שום כח או רצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה, כן יספיק הוא ית' בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם".

"וזהו ענין 'עשה לך שרף', ואמרו בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם היו מתרפאין (ר"ה כט.) רצונו לומר כשהסתכלו כלפי מעלה להנחש השורף והתבוננו כוחו הרע, עם כל זה בטלוהו מלבם ולא השגיחו על כוחו הנורא, ושעבדו לבם באמת לאביהם שבשמים בלבד היו מתרפאין" (נפש החיים).

בענין זה מסופר (הובא במדביצי תורה ומוסר), כשהגיע זמנו של מרן הגר"ח מבריסק להתייצב לעבודת הצבא הרוסי, נשקפה לו סכנה שייגיסו אותו לחיילות הצאר וישלחוהו לחזית האש, יעץ לו אביו מרן הגר"ח להגות ולקיים את דבריו של זקנים הגר"ח מוולאזין בנפש החיים (שער ג פרק יב), כי בעת שהאדם קובע בליבו כי אין עוד מלבדו ית', ומבטל ביטול גמור כל כח ורצון אחר בעולם, כי אז שום כח ורצון אחר בעולם זולתו ית' אין להם שליטה עליו כלל. - הודות לעצה זו, סיפר לימים מרן הגר"ח, עלה בידו להשתחרר מידי הצבא הרוסי.

ונסיים בספור נפלא שהתרחש בדרונו: הגאון הצדיק רבי דניאל פריש זצ"ל מחבר ספר מתוק מדבש על הזוהר סבל מכאבי גב גדולים מאוד. הוא שמע על מטפל מפורסם מהמזרח הרחוק שמצליח להעלים את הכאבים ללא מגע יד, כנראה בעזרת כוח חשמלי טבעי הטמון בידו, ומקרין על החולה.

הרב קבע תור לטיפול, בזמן ההמתנה במקום הבחין מרחוק באופן הטיפול ובמטופלים, וחשש שהמטפל פועל בעזרת כוחות טומאה. לכן החליט לשנן את הסגולה הנ"ל של "אין עוד מלבדו" ללא הפסקה עד סיום הטיפול.

הרופא החל את הטיפול, התאמץ ולא הצליח, הוא הודיע לרב שקרתה תקלה ומיד ינסה שוב. כשנכשל הניסיון השני התחיל לגלות סימני עצבנות, שוב הודיע על תקלה, ועל ניסיון שלישי ואחרון, לאחר שנכשל הניסיון השלישי, הודיע הרופא כי אינו יכול לעזור במקרה זה, הוא טען שאינו יודע מה קרה, ודבר כזה לא אירע לו מעולם.

אך הרב פריש ידע היטב מה קרה, המטפל מרפא על ידי כוחות טומאה, ודבקו של הרב באמונה שאין עוד מלבדו היא שלא נתנה לכוחות אלו להשפיע עליו.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

אותם ממקום חיותם, הורג אותם ואוכל אותם?!

התשובה הפשוטה היא שהוא לא אוהב דגים - הוא אוהב את עצמו. ו"עצמו" אוהב לאכול דגים... כלומר, מכיוון שבכוחו של הדג למלא אצלו חסרון מסוים - אם של רעב, ואם של צורך בפרנסה - לפיכך הוא "אוהב" את הדג.

באותה מידה יכול אדם לדמיין שהוא אוהב את חבירו - בו בזמן שהוא בסך הכל אוהב את עצמו. בדיוק כמו הדג גם החבר ממלא לו חסרון מסוים. כיצור חברתי נזקק האדם לחברה, והחבר הוא זה שמספק לו צורך הכרחי זה. לפיכך הוא אוהב את חבירו, אך ככלות הכל זהו מילוי של צורך עצמי.

מתי נבחן האדם אם אהבת ישראל שלו אמיתית? כאשר מטרת החברות להשלים את חסרון הזולת ולא את חסרון עצמו. הוא אשר למד רבי משה לייב מאותו משפט כפרי קצר וחכם: "אם אתה לא יודע מה חסר לי איך אתה טוען שאתה אוהב אותי?!"

(גליון איש לדעהו)

יִשְׁבֵּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

**מסירות נפשו של הגה"צ רבי יצחק זילבר
שלא לעבוד בשבת קודש בערבות סיביר
הקפואות...**

**ניתנה לו פקודה להעמיד בולי עץ בערימה גבוהה,
אשר בכדי להגיע לפסגתה - הוכרח לטפס על קרש
צר למדי. רבי יצחק פסע על הקרש בזהירות, ואחר
מחבריו לעבודה חמד לו לצון ונענע את הקרש
בחוזקה, כדי להפחידו. בפעמים הראשונות העניין
הסתיים בפחד גרידא, אולם באחת הפעמים רבי יצחק
באמת מעד ונפל מגובה רב, עד שאפילו השומרים
האכזרים הבינו שהוא חייב להתאשפז בבית החולים.
שלושה שבועות שהה בבית החולים מיוסר וכאוב,
כשרוחו עולצת עליו. הן בזכות האשפוז הארוך
הכאבים הקשים - הוא פטור מעבודת בשבת, ולאפשרו
לא היה קץ! - אלא שאושר זה הסתיים כשהשתחרר
מבית החולים, ואז אפילו התירוץ שעדיין כואב לו - לא
עמד לו בכדי להקנות לו פטור מעבודה בשבת.**

בתקופת שהות הגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל במחנה העבודה הרוסי בערבות סיביר הקפואות, דעתו היתה נתונה רק לעניין אחד: להצליח לחמוק מהעבודה ביום השבת.

בעוד שאר האסירים עסקו תדיר בשאלה איך ניתן להשיג חופש מעבודת הפרך ולו לזמן מה, או להשיג כמה קליפות תפודים שהיו מוצר יקר ערך - הרי שרבי יצחק דאג למשהו אחר - לתירוץ טוב שימנע ממנו לעבוד בשבת. הבא להיטהר מסייעין לו משמים, וכך - עם הגיעו סיביר, זיהה אותו יהודי בשם סמיון, שהכיר בו ובמעלתו הרוחנית הגבוהה. הלה גם היה מיוזד קצת עם שומרי המחנה ולצד זאת היה בעל נסיון בכל הקשור לתנאי האי-חיים בסיביר, ולפיכך התנדב לסייע לרבי יצחק להשיג אישורי מחלה, שיעניקו לו פטור מעבודה ביום השבת.

אלא שכבר בשבוע הראשון רבי יצחק לא הוזקק לכך. ניתנה לו פקודה להעמיד בולי עץ בערימה גבוהה, אשר בכדי להגיע לפסגתה - הוכרח לטפס על קרש צר למדי. רבי יצחק פסע על הקרש בזהירות, ואחר מחבריו לעבודה חמד לו לצון ונענע את הקרש בחוזקה, כדי להפחידו. בפעמים הראשונות העניין הסתיים בפחד גרידא, אולם באחת הפעמים רבי יצחק באמת מעד

עָזַר פְּנֵדוּ:

**הרשה לו להשאיר את הסוכה, למרות
שחוסם את חלון ביתו, ועוד הוסיף לו 1000
נה, הסכיתו ושמעו:**

**במצוקתי כי רבה ניגשתי אל השכן ואמרתי לו: 'אתה
צודק במאת האחוזים. במאת האחוזים! עלי לפרק את
הסוכה, אך יחד עם זאת תרשה לי בבקשה להסביר לך
את התועלת העצומה שיש לי מנוכחות הסוכה. אם גם
לאחר מכן תבקש שאפרק אותי, כמובן שאעשה זאת
באופן מייד'.**

השכן הקשיב למה שאמרתי ו...החליט לוותר!

אספר לכם את מה שבדעתי היו עובדה - כך פותח שולח הסיפור שיחי (שמו שמור במערכת).

בחג הסוכות לפני שנתיים (-תשפ"ב), בניתי סוכה בחצר הבנין. לאחר החג רציתי להשאיר את הסוכה עומדת, כדי שתשמש עבורנו בינתיים מעין מחסן (הצפיפות. אתם יודעים). אמנם, הסוכה הסתירה חלון של שכן... כמובן מאליו שהשכן צדק לחלוטין כאשר ביקש לפרק את הסוכה!

במצוקתי כי רבה ניגשתי אל השכן ואמרתי לו: 'אתה צודק במאת האחוזים. במאת האחוזים! עלי לפרק את הסוכה, אך יחד עם זאת תרשה לי בבקשה להסביר לך את התועלת העצומה שיש לי מנוכחות הסוכה. אם גם לאחר מכן תבקש שאפרק אותי, כמובן שאעשה זאת באופן מייד'.

השכן הקשיב למה שאמרתי ו...החליט לוותר!

חשבתם שכבר שמעתם מה זה "שכן טוב"? עדיין לא התחלתם לשמוע! יום אחד הוא ניגש אלי ואומר שברצונו לתת לי 1,000 ש"ח נדהמתי מהרעיון ורציתי להבין מה מסתתר מאחוריו...

לא ארכו הימים והסוד התגלה: השכן הזה החליט לוותר מכל-הלב על ענין הסוכה - אבל מידי פעם התעוררה בליבו, בכל-זאת, תרעומת... כיון שכן קיבל על-עצמו שבלי נדר הוא יעניק לי 1,000 ש"ח וכל זאת למה?!

ידוע יסודם של בעלי-המוסר שככל שאתה מעניק יותר, כך אתה גם אוהב יותר. חשב לעצמו השכן: 'אם אעניק לבעל הסוכה סכום כסף משמעותי, ממילא גם התרעומת תישכח מליבי!'

איפה מוצאים אנשים כאלה??? מי כעמך ישראל!

סיפור 2

ישבו להם מספר כפריים יחדיו. וכאשר כפריים יושבים יחדיו מקומו של "המשקה" כמובן לא נפקד...

לא שהם השתכרו, מה פתאום! רק התבשמו מעט. לקראת הכוסית השלישית, כאשר אדי האלכוהול של השניים הקודמים החלו להתפשט במות, פנה כפרי ושאל את חברו: "האם אתה אוהב אותי?" "בוודאי שאני אוהב אותך!" השיב החבר בכנות ומתוך שכנוע פנימי עמוק.

"האם אתה יודע מה חסר לי?" הוסיף הראשון ושאל. והשני משיב בתימהון: "מאיפה אני יכול לדעת מה חסר לך?"

"אז אם אתה לא יודע מה חסר לי" - סיכם הראשון את הנושא - "איך אתה טוען שאתה אוהב אותי?"

לאותה שיחת רעים האזין במקרה הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ז"ע. מתוך שיחתם - אמר רבי משה לייב - למדתי את מידת אהבת ישראל בבחינתה האמיתית: לדעת ולהרגיש מה חסר לחבירו!

חידה ידועה שואלת: האם דייג אוהב דגים? התשובה היא כמובן חיובית, אלא שאז צצה לה השאלה הבאה: אם הוא אוהב אותם אז למה הוא עוקר

נפל מגובה רב, עד שאפילו השומרים האכזרים הבינו שהוא חייב להתאשפז בבית החולים.

(פניני פרשת השבוע)

שלושה שבועות שהה בבית החולים מיוסר וכאוב, כשרוחו עולצת עליו. הן בזכות האשפוז הארוך והכאבים הקשים – הוא פטור מלעבוד בשבת, ולאוסרו לא היה קץ! – אלא שאושר זה הסתיים כשהשתחרר מבית החולים, ואז אפילו התירוץ שעדיין כואב לו – לא עמד לו בכדי להקנות לו פטור מעבודה בשבת.

שבת קודש, עם שחר. רבי יצחק מובל עם שאר האסירים לעבודה, וממחר לחמוק לאגם הסמוך, ומסתתר בסירה שבורה שעגנה בו ללא ניע. כמה שעות חולפות, חבריו לעבודה שמים לב שחסרים כאן זוג ידיים עובדות, והם ממחרים להלשין עליו.

השומרים יוצאים לחיפושים אחריו, ורבי יצחק מבין שהם בדרך לספינה השבורה, לראות אם הוא מתחבא בה... לא היה איכפת לו לספוג מכות נמרצות על חמקנותו, או להיות מועבר לצינוק. ההיפך – במקרים כאלה, הרי יינצל מעבודה בשבת, ולפיכך בעצם הוא מעדיף שזה יקרה. אלא שיתכן גם ששומריו ינזפו בו, יזהירו אותו, אולי יפליאו בו מכה או שניים – ויחזירו אותו לעבודה, והוא כל כך לא רוצה לעבוד בשבת!

לפתע הבחין כי אותו סמיון ניצב בסמוך. הוא קרא אליו באידיש, וביקש ממנו להעסיק את השומרים קמעא. סמיון זה מיהר לשחף פעולה, והחל נושא ונותן עם השומרים אודות מאמר שפורסם בעיתון מעטו של 'סטאלין הגדול' – כפי שהיו האסירים מחוייבים לכנותו, ובינתיים, כשהם דנים עמו בחוכמתו של סטאלין ימ"ש – רבי יצחק הצליח להחליף מחבוא. אולם בערב, בעת ספירת האסירים, נחשף כי רבי יצחק איננו...

במחנה, אם היה חסר אסיר אחד – היו כל האסירים נאלצים להמתין לו, ולפיכך האסירים המתינו לו שעה ארוכה בגשם ובקור. כשהגיע – לאחר צאת השבת – הם איימו לקרוע אותו לגזרים בחמתם כי רבה, הן עיכבם שעה ארוכה! – רבי יצחק הבין שהוא חייב למצוא פתרון אחר, ואז שב ושאל בעצת סמיון שנענה ואמר שהדרך היחידה להיפטר מעבודה בשבת – היא לבחור להיות שואב המים במחנה, ואז ניתן למלא את המאגרים לפני כניסת השבת, ולנוח בשבת.

סמיון הסכים 'לסדר' לרבי יצחק את העבודה הקשה הזו, בתמורה להון עתק בסך 25 רובל. ורבי יצחק, לא רק ששמח לקחת את המלאכה שאיש לא רצה בה, הוא אפילו שמח לשלם לסמיון את הסכום הדרוש, כדי לזכות באותה עבודה שהיתה מבחינתו פסגת שאיפותיו באותה עת. שכן – אם ישאב די מים בימי השבוע, ויוודא ביום ששי שהמאגרים מלאים עד גדותיהם – איש לא יפריע לו לנוח ביום השבת כי משימתו הושלמה!

וכך נפטרו להם כמה גויים גברתניים מהמלאכה המתאימה להם, ורבי יצחק הרזה נטל על עצמו את כובד המשימה – תרתי משמע... כל ימות השבוע היה רבי יצחק שואב מים מהנהר וממלא במאגרי המים של המחנה. עבודתו הגיעה לשיא בימי ששי – אז העמיס את המאגרים עד למעלה למעלה, בכדי להבטיח שלא תחסר טיפת מים במשך השבת. ואז – לאחר שבוע של עמל ומאמץ כביר – זכה ליום חופשי אחד – הוא יום השבת!

ולמרות הקושי הרב והמחיר ששילם – לא היה מאושר מרבי יצחק בעת עמלו בשאיבת המים כל ימות השבוע. כי ידע שבכך הוא קונה את הסכות לשמור שבת, ושווים בעיניו כל מאמץ ומסירות נפש בכדי לזכות לשמור שבת כהלכתה, גם בתוככי מחנה העבודה הקשה!

סיפור זה, שמופיע בספר תולדות חייו 'להישאר יהודי', מעורר את הלב: הנה כי כן, זכינו שניתנה לנו היכולת לעשות את השבת בשמחה ובצהלה, ללא מסירות נפש או מאמץ עילאי. אולם, הבה נראה לנגד עינינו את אותם יהודים שבכל הדורות מסרו את נפשם על מצוות השבת, הקריבו אין סוף מאמץ בכדי לזכות לשמור שבת, ונבין: השבת היא מקור הכח של יהודי, היא מקור הברכה והשפע. ככל שמתמסרים אליה, ככל שמתחברים אליה, ככל שנותנים לה לכבוש אותנו – כך זוכים לאורה הנפלא, לקשר ההדוק שהיא מעניקה לנו עם מקדש השבת. הבה נתמסר לשבת בדרך שלנו – בלימוד הלכותיה, בעריכת סעודותיה באופן מרום, בניצול שעותיה לתפילות

מה' מצְעָדִי גֵבֶר כּוֹנֵנו:
השגחה פרטית מופלאה, הלך לבקר את אביו בהוראות רבו וניצל מעלילת דם...
"באתי לרבנו בדרכי לטיסאסלר", סיפר ר' דוד. "אני מתכוון להיבחן שם בתקווה להתקבל למשרת שוחט העיירה". ר' דוד ציפה לקבל ברכה להצלחה, ואולם תגובתו של האדמו"ר הייתה מפתיעה.
"מצוות כיבוד אב חשובה ביותר", אמר לו רבי שמואל. ר' דוד נדרך, שכן הוא לא העלה כלל את שמו של אביו בפגישתם. "דומני שכדאי יהיה כי קודם שתמשיך לכיוון טיסאסלר תפנה לעיר היידונגש, שבה אביך מתגורר."

ר' דוד נדהם מההוראה הבלתי-צפויה. "סע לשלום", נפרד ממנו רבי שמואל בפנים מאירות, "שה' יהיה בעזרך תמיד."

כשיצא מהחדר תהה ר' דוד כיצד לנהוג. הוא רצה בכל מאודו להקדים את נסיעתו לטיסאסלר ככל האפשר, כדי שסיכויי להתקבל לשוחט יהיו גבוהים. אך מאידך גיסא חזקה עליו פקודתו של רבי שמואל, ואותה לא העז להפר.

ר' דוד יצא להיידונגש, לבקר את אביו, כהוראת הרבי. השינוי במסלול עיכב את בואו לטיסאסלר למשך כמה ימים, אך הוא שמח שזכה לקיים את מצוות רבו ומצוות כיבוד אב.

מודעת ה'דרושים' בכתב העת של קהילת יהודי טיסאסלר שבהונגריה החליפה ידיים במהירות. "דרוש שוחט", צעקו אותיות גדולות. "לקהילתנו הקדושה דרוש שוחט ירא שמיים", נכתב במודעה. "על המעוניינים להגיש מועמדות להראות בקיאות בהלכות שחיטה ובדיקה ולהיות בעלי ניסיון באומנות השחיטה". בהמשך נכתב כי על המועמדים לבוא להתארח בעיירה שבת אחת, שבמהלכה יתהו רבני המקום על קנקנם. ארבעה שוחטים מערי הסביבה נענו לקריאה. הם נטלו את תיק השחיטה ויצאו לעשות את השבת בעיירה.

ר' דוד השוחט היה אחד מהארבעה. בדרכו לטיסאסלר החליט לעצור בעיר היידודורג (דְאָראַג ביידיש) שבהונגריה, שבה התגורר רבי שמואל פּרַנְקֵל, ששימש רב ואדמו"ר. שמו היה מפורסם כבעל מופתים שרבים נושעו מברכותיו. דוד ביקש לסור למשכנו ולקבל את ברכתו.

"באתי לרבנו בדרכי לטיסאסלר", סיפר ר' דוד. "אני מתכוון להיבחן שם בתקווה להתקבל למשרת שוחט העיירה". ר' דוד ציפה לקבל ברכה להצלחה, ואולם תגובתו של האדמו"ר הייתה מפתיעה.

"מצוות כיבוד אב חשובה ביותר", אמר לו רבי שמואל. ר' דוד נדרך, שכן הוא לא העלה כלל את שמו של אביו בפגישתם. "דומני שכדאי יהיה כי קודם שתמשיך לכיוון טיסאסלר תפנה לעיר היידונגש, שבה אביך מתגורר". ר' דוד נדהם מההוראה הבלתי-צפויה. "סע לשלום", נפרד ממנו רבי

מפקד המשטרה, שהיה שונא ישראל מובהק, החליט לנצל את ההזדמנות ולפתוח בחקירה. חשדו של המפקד גבר כששמע כי באותו שבוע הופיעו בטיסאסלר שלושה שוחטים אורחים...

שמעה של עלילת הדם נפוץ בכל העולם. על אף עדותם של מלומדים נוצרים כי היהודים אינם משתמשים בדם בחג הפסח ובכל השנה, פשטה העלילה כאש בשדה קוצים. צרה גדולה התרגשה על היהודים.

רשויות החוק פרקו מעצמן כל אמת מידה מקצועית, והחלו לבצע מעצרים בלי הבחנה. שלושת השוחטים שבאו לעיירה – ר' שלמה שוורץ, ר' אברהם בוקסבוים ור' לייב ברוין – שולחו למעצר ממושך, עם עוד יהודים, עשרים במספר.

דבר עלילת הדם בטיסאסלר הגיע גם לאוזנו של דוד השוחט, שהיה בדרכו אליה. רק אז הבין את פשר הוראתו התמוהה של רבי שמואל לשנות את מסלול הנסיעה ולבקר את אביו. בזכות העיכוב ניצל מליפול בידי שונאי ישראל, כפי שקרה לעמיתיו השוחטים.

פרשת עלילת הדם בטיסאסלר נמשכה זמן רב, וזכתה לתהודה נרחבת בעיתונות של אותם ימים. לכל אורך תקופת המשפט שהו הנאשמים היהודים בכלא עיר המחוז נירגהאזה, בהמתנה להשלמת החקירה והגשת כתב אישום. ביניהם היו שלושת השוחטים האורחים, שבאו לאותה שבת שבה נעלמה הנערה הנוצרית.

כעבור ארבעה-עשר חודשי מעצר וארבעים ושניים ימי משפט דרמטיים, זוכו היהודים מכל אשמה ושוחררו. הסגור שניצח על הזיכוי היה קארוי אטווש, פוליטיקאי וסופר הונגרי. הוא פרסם את זיכרונותיו בספר בן שלושה כרכים, ובו תיאר את מהלך האירועים ואת חוויותו האישיות.

(גל שיחת השבוע)

שמואל בפנים מאירות, "שה' יהיה בעזרך תמיד".

כשיצא מהחדר תהה ר' דוד כיצד לנהוג. הוא רצה בכל מאודו להקדים את נסיעתו לטיסאסלר ככל האפשר, כדי שסיכוייו להתקבל לשוחט יהיו גבוהים. אך מאידך גיסא חזקה עליו פקודתו של רבי שמואל, ואותה לא העז להפר.

ר' דוד יצא להיידונגש, לבקר את אביו, כהוראת הרבי. השינוי במסלול עיכב את בואו לטיסאסלר למשך כמה ימים, אך הוא שמח שזכה לקיים את מצוות רבו ומצוות כיבוד אב.

זה היה בשנת תרמ"ב. בעיירה טיסאסלר התגוררה קהילה יהודית קטנה ובה כמה מאות יהודים. ופתאום התחוללה דרמה שחוללה טלטלה בעולם כולו. בשבת קודש, ארבעה ימים לפני חג הפסח, נעלמה אסתר שוימושי, נערה נוצרייה, ששימשה משרתת.

אימה של הנערה יצאה לחפשה ושאלה עוברים ושבים אם מישהו ראה את בתה. לבסוף פגשה את יוסף שארף, שמש בית הכנסת. הוא התחיל לנחמה שלא תדאג יתר על המידה, וכי בקרוב תימצא בתה.

"הביטי", אמר בחוסר דעת, "גם לפני שנה, סמוך לחג הפסח, נעלם ילד נוצרי. אנשים רעים כבר מיהרו להעליל על היהודים כי הרגו את הילד כדי להשתמש בדמו לאפיית מצות, אך כעבור כמה שעות הופיע הילד בריא ושלם".

יותר מזה לא היה צריך. דבריו באו לשונאי ישראל בדיוק בזמן. האם פנתה אל השלטונות ודיווחה כי בתה נחטפה בידי היהודים. החיפושים אחריה עלו בתוהו. סמיכות הימים לחג הפסח העלתה בקרב האנטישמים את ההנחה כי היהודים שחטוה לצורך אפיית מצות. הללו דאגו לשכור עדי שקר שהעידו כי 'רא' בעיניהם כיצד הרגו היהודים את הנערה.

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

נכה
מתחילים
את היום!

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

פנינים על הפרשה:

וזהו כל אשר תמצא ידך כנגד י"ד תבות, בכחך כנגד כ"ח תבות. והא דקרי להו 'ידך' לכתבך כנגד לאדם, משום דאדם מרפכה לשכינה, והכח והגבורה שמוסיף למעלה נתוסף באדם עצמו, ובקדיש מוסיף האדם פה והארה ביד ובכח של מעלה, וגם כן האדם נתוסף הארה בידו ובכחו, ולפיכך קרי להו כנגדו. וכשיענה האדם ויכון ב"ד ובכ"ח תבות נצול מלרדת לשאול, וזהו כי אין מעשה וחשבון בשאול, דהינו אין צורך לדון במעשה ולא לתת חשבון בשאול:

ולפיכך צריך האדם להיות זהיר ורזי בענית אמנים כי בזה מוסיף פה למעלה ומתקפדים עונותיו, וכמו שאמר הכתוב (דברים לב ג) 'כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו, דהינו כי שם ה' אקרא הוא קריאת הקדיש, אז אתם העונים הבו גדל לאלהינו, וענו כנגדו. וראשי תבות 'גדל לאלהינו גימטריא ג"ל, הם כ"ח תבות וחמשה אמנים שצריך העונה לענות. ולכן השב בתשובה צריך להזהר בענית אמנים. וזה הוא בראשית הרומז לתשובה כאמור, אתה בעל תשובה בכחך תענה אמן יהא שמה רבא, וזה הוא תקון גדול לכפרת עונותיו:

(גני המלך, תיקון התשובה אות ל)

עניית 'אמן' תיקון גדול

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית ראשי תבות תקון רפואת ברית יהיה שומר אמנים. בא לרמז מעין מה שכתבנו סמוך לזה דיהיה זהיר ורזי בברכות. וכמו שצריך להיות זהיר בברכות כך יותר ויותר צריך להיות זהיר ורזי בענית אמנים, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נג:) גדול העונה אמן יותר מן המברך. וכמו שכתב הרב רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בזהר הקדוש (ח"ג רפה). על פה אמן כמה גדול פה העונה ועש מי שאינו עונה, ד'אמן גופה גימטריא הו"ה אדנ"י ובענית אמן מיחד הו"ה אדנ"י, וזהו תקון פנים הברית:

ואפשר דלזה רמז הכתוב (ישעיה כו ב) 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים, ודרשו רבותינו ז"ל (שבת קיט:) אל תקרי אמנים אלא אמנים, דיש לדקדק למה כתב 'צדיק' ושמר אמנים, אלא בא הכתוב להודיענו דאף מי שפגם בברית ובשובו בתשובה נהר להיות שומר אמנים, נמחל לו מה שפגם בברית וחסר

שכרו ומעלותיו של העונה 'אמן'

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית ראשי תבות בכחך תענה אמן יהא שמה רבא. רמז למה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיט:) כל העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו קודעין לו גזר דינו. ובזה יהיה בעל תשובה זהיר ורזי, וידע כי אפלו נחתם גזר דינו לרעה, בכח ענית אמן שיהיה עונה, נקרע:

'בכל כחו' משום כ"ח תיבות שעונים בקדיש

וצריך שיענה כנגדו בלי שום פניה אחרת, ושלא ידלג שום אות או תבה, וזהו אמרו 'בכל כחו', לפי שיש כ"ח תבות מן 'אמן' יהא שמה רבא עד 'בעלמא' שצריך העונה לענות, ולכן פסוק 'בראשית' יש בו כ"ח אותיות, לרמז על ענית 'אמן' כנגדו. וזהו רמז מה שכתב רש"י ז"ל (בראשית א א) מה טעם פתח בבראשית, משום כ"ח מעשיו הגיד לעמו' (תהלים קיא ו), דהינו משום כ"ח אותיות שיש בפסוק בראשית הרומזים לכ"ח תבות שצריך העונה לענות בקדיש. ומה שאמר הגיד לעמו, לפי שזה סוד גדול וכמוס, והגידו השם לעמו מפני שהקדיש מתקן על שם מ"ב כידוע (שער הכונת דרושי הקדיש א), וגלה השם סוד זה לעמו וישראל:

והנה פסוק והארץ היתה יש בו י"ד תבות, ועם כ"ח אותיות שבפסוק 'בראשית' הרי מ"ב, נמצא בין שני פסוקים אלו נרמז הקדיש. והחשבון הזה הוא חוץ מחמשה אמנים שצריך העונה לענות, ולפיכך אחר שני פסוקים אלו שנגרמו בהם שם מ"ב, כתב חמש פעמים 'אור' כנגד חמשה אמנים. וקרא אמן בשם 'אור' להראות גדלת אמן, שעל ידי עניתו גורם הארה בעולמות עליונים למעלה ומשם משתלשלת עד למטה, לפי שאמן גימטריא הו"ה אדנ"י, ועל ידי עניתו גורם להם יחוד. ולכן אשרי שומר אמנים, והמבטלו גדול עונו מנשא, כי גדון בשאול:

'כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך', כנגד תיבות שבקדיש

ונראה לעניות דעתי, שזה רמז שלמה המלך עליו השלום (קהלת ט י) 'כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון בשאול וגו', בא לרמז על המ"ב תבות שיש בקדיש, והם י"ד וכ"ח,

עצות וסגולות:

ענייני לימוד התורה ('א')

לימוד תורה בשמחה, ולא במרירות וטרח

תורה שובכתב ותורה שבעל פה שאני עוסק בהם, לא כמו שמטל עליו שטר חוב ורוצה לפרעו, או כמו שנושא משא כבד ואומר מתי ישליכנו מעליו, רק בשמחה רבה אני עוסק בהם. ושמח אני בהם יותר מכל ממון שבעולם. (אלף בינה, אות ב"ת ו)

עיקר ביאת האדם לעולם כדי לעסוק בתורה

זה כל האדם ועקר ביאתו לעולם, כדי שיטרח להבין דברי תורה על אמתתם ולחדש דבר מתוך דבר, וכמו שכתבו רבותינו ז"ל (ברכות ח). אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

(אלף בינה, אות ב"ת א)

חשיבות לימוד תורה מאהבה ובשמחה

יש מי שעוסק בתורה ואינו מתבטל ממנה, אבל לא משמחה ומאהבה, רק כעל המטל עליו, שהוא ירא מלהתבטל ממנה מפני הענש, ואלמלא הענש לא היה עוסק בתורה, רק היה מרבה במשא ובמתן ובטוילים. אמנם האיש השלם עם ה', מאהבתו את ה' אוהב את תורתו ושמח בה, ואפלו אם לא היה ענש למתבטל ממנה לא היה מתבטל ממנה מרוב אהבתו יתברך. וכל ממון שבעולם חשוב בעיניו כחרס הנשבר לגבי עסק התורה. (אלף בינה, אות ב"ת ו)

חשיבות חזרה על הלימוד וחידושי תורה

בכל עת שהם חוזרים על למודם, דורשים וחוקרים לחדש דבר מתוך דבר. וכל מה שמשיג לבם להעמיק בדבר דורשים וחוקרים, וזהו 'בכל לב ידרשוהו', דהינו כל מה שמשיג לבם דורשים וחוקרים לחדש דבר מתוך דבר.

(אלף בינה, אות אל"ף ב)

בכל מצב וזמן יעסוק בתורה

ומה שאמר 'ההלכים', להורות דלעולם אינם מסירים דברי תורה מלבם, אפלו בשעת משא ומתן ובשעת אכילה ובשעת שכביה, דבזה מקימים מקרא שכתוב (שם ו ז) 'ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך'.

(שם א)

לימוד התורה צריך טהרה ונקיות

דהנה למוד התורה וקיום המצוות צריכים יראת שמים וטהרה ונקיות, שהם דבר רוחני וקדוש, ולא שיך שיחולו על גוף נגוף מלא אספסוף. וכמו שמצינו בקבלת התורה כמה אזהרות הזהיר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום שיהיר את ישראל שיקדשו את עצמם כראוי כדי שיהיו ראויים שתחול עליהם התורה.

(שם, אות ב"ת ב)

שבועים שנה, ומיד חזרו צדיקים וראויים לגאל:

בעניית אמן יתבטל קטרוג היצר הרע

ואפשר לרמז זה גם כן במה שאמר הכתוב (שם ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יידשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, ארץ נצר מטעי ראשי תבות 'אמן', שעל ידי עניית אמן שיהיו שומרים לענות, מיד נעשו כלם צדיקים וראויים לרשת ארץ החיים. וסופי תבות 'ארץ נצר מטעי' הם אותיות 'יצר', הרי ראשי תבות 'אמן' וסופי תבות 'יצר', להודיע שעל ידי עניית אמן מתבטל קטרוג היצר הרע:

(שערי תשובה, אות כב)

עניית 'אמן' בכל כחו, קורעת גזר דין

זה עני קרא וה' שמע ומכל צרותיו הושיעו (תהלים לד ז). הנה אמרו רבותינו ז"ל (שבת קיט:): דהעונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו. נמצא, אפלו נחתם אדם בספר רשעים, כשישוב בתשובה ויענה אמן בכל כחו, קורעין לו גזר דינו וחוזרים וחותרים אותו בספר צדיקים. והנה אינו נקרא עני אלא מי שעני מן התורה ומהמצוות והמעשים טובים. וזהו שאמר זה עני, דהינו, זה האיש, אף על פי שהוא עני מכל מצות התורה ועכשו קרא קדיש וענה אותו בכל כחו, וה' שמע, ובלבד שיצרף עמו התשובה. והתשובה רמוזה במלת קרא ובמלת שמע, דשניהם עם ב' כוללים גימטריא 'תשובה', ואז בזה ומכל צרותיו הושיעו, דקורע גזר דינו, וכל הצרות שיהיו ראויות לבוא עליו בעולם הזה ובעולם הבא מתבטלות:

(אלף בינה, מזמור לד בתהלים)

עניית 'אמן' פותחת שערים

זה השער לה' צדיקים יבאו בו (תהלים קיח כ). בא לפרש שלא תטעה לומר דמה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קיט.) כל העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין, דענייה זו לבדה מועלת לו אף על גב דאינו בעל תשובה ומעשים טובים, לזה אמר 'זה השער לה', דהינו אמירת הקדיש שעל ידה נפתחים שערים, 'צדיקים יבאו בו' דוקא, ולא שאינם צדיקים, שאם אינם צדיקים עניית אמן אינה מועלת להם כלום. באמת אם יהיו בעלי תשובה כראוי ונקראים צדיקים, אז אפלו מקדם נתייבשו על מעשיהם הרעים שעשו חיוב גמור ונחתם גזר דינם, עכשו על ידי אמירת אמן עם התשובה שעשו כראוי נקרע גזר דינו, וזהו 'צדיקים יבאו בו', דהינו אלו בעלי תשובה שחזרו עכשו צדיקים עם אמירת הקדיש, ראויים עכשו לכנס בשער זה:

(שערי תשובה, אות כב)

על ידי עניית 'אמן' מתבטלים הקטרוגים

ובא לציון גואל ולשבי פשע בייעקב נאם ה' (ישעיה נט כ). ועל דרך זה יש לרמז בפסוק (ישעיה נט כ) ובא לציון גואל ולשבי פשע בייעקב נאם ה', ולשבי פשע בייעקב' כשתוסיף ו' בייעקב ועוד תוסיף חשבון האותיות, הוא חשבון אלף עם הכולל, שהוא חשבון 'באמן' הוא יבטל דין השבועים שנה' כמו שכתבנו. ואומר הכתוב, דסבת ביאת הגואל הוא כשישובו הפושעים בתשובה ויצרפו עם התשובה עניית אמן, וזהו 'ולשבי פשע בייעקב נאם ה'', 'נאם' אותיות 'אמן', דכשישמרו כראוי לענות אמן עם התשובה בזה ובא לציון גואל, שעל ידי עניית אמן נקרע גזר דין של

לכשרותו הראשון ויחשב לו כאלו לא פגם. ונדוע דהשומר ברית נקרא 'צדיק', כמו שאומרים 'וסף הצדיק' על ששמר בריתו. ופונת הכתוב כך היא, 'פתחו שערים ויבא גוי', דהינו שמתחלה היה גוי כמו הגוים שפוגמים הברית ועכשו נחשב לצדיק ששומר ברית. ותדע במה זכה לזה, בשביל שהוא שומר אמנים:

ויש לרמז תקון הברית בעניית אמן, דהנה 'ברית' המלוי שלו גימטריא שבע מאות וששה וארבעים, ו'אמן' כשתחשוב הנר"ן הארכה שבע מאות בחשבון מנצפ"ך, יעלה בחשבון אמן שבע מאות ואחד וארבעים, חסר חמשה מחשבון מלוי הברית שכתבנו, הם כנגד חמשה אמנים שצריך אדם לענות בכל קדיש:

עוד, 'אמן' ראשי תבות אות מילה נתקן, רצונו לומר אם פגם בברית, על ידי שמירת אמן נתקן. עוד, 'הברית' גימטריא 'תענה אמן' עם הכולל, דהינו אם פגמת ברית תענה אמן ובזה יתקן מה שפגמת. ובזה יבוא הרמז על נכון דרפואת הברית יהיה שומר אמנים:

(נגזי המלך, תיקון הברית אות כג)

כוחו של עניית 'אמן'

ימוטו עליהם גחלים באש יפלים במהמרות כל יקומו (תהלים קמ יא). אפשר לרמז גחלים גימטריא 'אמן'. דאין מי שמשבר כח החיצונים כמו עניית אמן דקדיש כמו שכתב בזה הקדוש (ח"ב קטט:): דכח קדיש מתבר שלשלאין דפרזלא. וגדול כחו שמבטל וקורע לאדם גזר דין של שבועים (שבת קיט:). ועל זה אמר ימוטו עליהם גחלים, דהינו בכח עניית אמן ימוטו עליהם גחלים ויפלו באש ובמהמרות כל יקומו, דעל ידי קדיש משתקעים בתחומא רבא:

(שערי ארוכה אות ח)

ישועות יעקב
 דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
 לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

אירועי שמחת תורה תשפ"ד הם השיעור המוחשי הגדול ביותר ל'אם ה' לא ישמור עיר, שוא שקד שומר'. מיליארדי שקלים הושקעו בבניית חומה תת - קרקעית שתנטרל את אפשרות החדירה מהמנהרות שכרו אנשי החמאס. נו, אז אם מישהו חשב שאפשר לסמוך על החומה הזו, ועל הגדר מלמעלה, הגיעו המחבלים 'מלמעלה', כך לעין-כל, והפתיעו את כולם. השי"ת הוכיח לכולם בצורה הנוראה והמאוימת ביותר שאם לא סומכים עליו, אין על מי לסמוך. לאף אחד לא היה בדל של מידע אודות מה שמתעתד להתרחש. לא בקו ההגנה הראשון, האמור לחסום את הפולשים, ולא בקו השני; לא תצפיתנים ולא בלוגי-תצפית, לא מודיעין. כלום-כלום. אנדרלמוסיה איומה, שלא זכורה כמותה מעולם, כאשר כל ה'כוחות' נתפסו כמי שאינם מוכנים בשום דבר.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: 'אבינו שבשמים מוכיח לנו שיש עוד משהו מלבד עקירת הדת, וחילולי השבת; יש עוד משהו בעולם, וב'משהו' הזה אין לכם על מי לסמוך, רק עליי!'
לא על הנשיא האמריקני, ולא על שום ראש ממשלה או רמטכ"ל. רק עליי.'

חטא פה-ושם, המלך הותירו על כנו ומשרתו, ולא הענישו, והכל בגלל אשתו, שחוכמתה היתה פי כמה וכמה מזו של בעלה.

יום אחד נכנסה האשה אל טרקלין המלך, שהבחין על-אחר בפצעים ומכות שהיו על פניה. לכשהתעניין המלך מי היכה אותה, התחמקה האשה, ולא השיבה. לא לקח למלך זמן רב כדי להבין שהמכה היה לא אחר מאשר בעלה, שהוא העבד שלו. חמת המלך בערה בו, וציווה להוציא את העבד להורג, באמרו: 'עד עכשיו הותרתי אותך בחיים, למרות שלא היית העבד הכי-צייתן, בגלל אשתך; אבל עכשיו, שאתה מכה בה ומפריע לה במילוי תפקידה, אין לך זכות-חיים!'

וכך הוא גם בעניינה של השבת, ושמירת הלכותיה, כותב המגיד מדובנא. השבת היא המלכה, היא הכלה של עם ישראל, כמו שאנחנו אומרים 'בואי כלה, בואי כלה'. אם העם היהודי שומר על השבת, ומקפיד על כל הלכותיה, מלמדת עליו השבת בעצמה - ככלתו - זכות גדולה, וגם המלך, מלכו של עולם, משאיר אותנו בשל כך בחיים, והכל בגלל השבת. אבל ברגע שאנחנו מבזים את שבת המלכה, ומוכיחים לעיני כל העולם יחס מנוכר אליה, אומרים בשמי-שמים שעכשיו אין לעם ישראל זכות-הגנה מפני האויבים!!! וכיון שכן, מי ישמור עלינו??? ועל כך התפייט האבן עזרא' בפיוטו הנודע, ואמר 'כי אשמרה שבת - א-ל-ישמרני! הנה לנו מחסה והגנה, ושמירה מעולה מאין כמוה, מפני כל הפגעים הרעים הבאים לעולם, רח"ל. נשמור שבת, והאלוקים ישמור עלינו. השבת עצמה תסגור עלינו.

(קול ברמה -הובא גם בעלון 'זקראת לשבת עונג')

וחילולי השבת; יש עוד משהו בעולם, וב'משהו' הזה אין לכם על מי לסמוך, רק עליי! לא על הנשיא האמריקני, ולא על שום ראש ממשלה או רמטכ"ל. רק עליי. ביום שמחת תורה, והיום - אסרו חג, דרש מרן הגר"י זילברשטיין בפני הקהל, ואמר במה לדעתו יש להתחזק בימים הנוראים הללו. ההרגשה הברורה היא, אמר הרב, שהקב"ה מדבר ישירות אלינו, אל שומרי המצוות, ובמקום שנפטט מה'הם צריכים לעשות', אנחנו מחויבים לחשב את דרכינו, ולפייס את בוראנו יתברך ויתעלה.

והדבר הראשון הוא - חיזוק בענין שמירת השבת. המגיד מדובנא - שקיבלתי מרבותיי שכל משליו וסיפוריו הם הלכה-למעשה - משל את משלו ואמר, ששמירת השבת דומה למלך שהיה לו עבד אחד ששירת אותו, אבל רעייתו של העבד ההוא היתה הרבה יותר מוצלחת ממנו, והמלך נעזר בה ובחוכמתה. עד כדי כך שגם אם העבד

יום ראשון, אסרו חג, לאחר תפילת 'הגן' עומד הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בימת בית הכנסת המרכזי, ועיניו מלאות-דמע. 'לא הצלחתי לישון כל הלילה', אומר הרב שליט"א, ומציג בפני המתפללים דף שבו חרוטים שמותיהם של כמה מהנעדרים שבני משפחתם אינם יודעים היכן הם נמצאים, ומן-הסתם נשבו על ידי האויב, רח"ל. 'אנשים הגיעו אלינו באמצע הלילה, מרוטים וסחופים עד דכא, ותיארו את סבלם ויגונם בעקבות חוסר- המידע אודות יקיריהם, וביקשו שנתפלל לשובם בריאים ושלמים'.

הוסיף הרב, והמחיש את המצב הנורא-והאיום אליו נקלע העם היהודי בארץ ישראל, מצב שכמותו לא היה מעולם. אירועי שמחת תורה תשפ"ד הם השיעור המוחשי הגדול ביותר לאם ה' לא ישמור עיר, שוא שקד שומר'. מיליארדי שקלים הושקעו בבניית חומה תת-קרקעית שתנטרל את אפשרות החדירה מהמנהרות שכרו אנשי החמאס. נו, אז אם מישהו חשב שאפשר לסמוך על החומה הזו, ועל הגדר מלמעלה, הגיעו המחבלים 'מלמעלה', כך לעין-כל, והפתיעו את כולם. השי"ת הוכיח לכולם בצורה הנוראה והמאוימת ביותר שאם לא סומכים עליו, אין על מי לסמוך. לאף אחד לא היה בדל של מידע אודות מה שמתעתד להתרחש. לא בקו ההגנה הראשון, האמור לחסום את הפולשים, ולא בקו השני; לא תצפיתנים ולא בלוגי-תצפית, לא מודיעין. כלום-כלום. אנדרלמוסיה איומה, שלא זכורה כמותה מעולם, כאשר כל ה'כוחות' נתפסו כמי שאינם מוכנים בשום דבר.

איך אמר מרן הרב שליט"א בבואו לתפילה בבוקרו של יום שמחת תורה: 'אבינו שבשמים מוכיח לנו שיש עוד משהו מלבד עקירת הדת,

אוצרותיהם של מגידים

בשבת שעברה ביום שמחת תורה היתה לנו צרה קשה מאד, מאותם שנות הזעם ועד הלום לא נהרגו כ"כ הרבה יהודים ביום אחד. ועכשיו הבחירה תלויה ביד כל אחד ואחד, אם הוא נכנע לפני השי"ת, יזכה לתיקון קל, כדרגת 'כעופרת' בקריעת ים סוף, אך אם לאו ח"ו, לוקח זמן עד שנשיכת הדרקון תרכך את ההולדה.

הגה"ח ר' מנשה ישראל רייזמן שליט"א: יש לאדם בחירה אם לשרוף את הזמן בשטויות והבלים, להקשיב לחדשות ולהשתגע מבוקר ועד ערב, ולא לחשוב בכלל שהקב"ה רוצה מאיתנו משהו. ה' ירחם, שלא יהיה לנו מדי הרבה חדשות לשמוע למשך עוד שבועות וחדשים, אנו יכולים להחליט מרגע זו לא לתלות בסיבות גשמיות ולא להאשים אנשים, ולא להאריך יותר את הצרות, והרי חבלי משיח אינם תלויים במציאות אלא בנו, ועל זאת בוכה הנביא ואומר 'על מה תכו עוד' (ישעיהו א, ה), כבר יצאנו ידי חובת חבלי משיח די והותר...

לאילה הקדושה שרחמה צר, אלא שאנשים מקלקלים ומאשימים את המסבבים ואת האשמים באותה נשיכה, מבלי לחשוב לרגע אחד שאם הכישנו הנחש, נעמוד כולנו הכון נצבים לפני ה' אלקינו, לשוב לבתי כנסיות ובתי מדרשות לחזק ולהתחזק, על שמירת השבת ועל טהרת המשפחה ועל אכילה בכשרות וכו' וכו', על שמירת העיניים והמחשבה וכו' וכו', כל אחד יודע מרת נפשו.

בשבת שעברה ביום שמחת תורה היתה לנו צרה קשה מאד, מאותם שנות הזעם ועד הלום לא נהרגו כ"כ הרבה יהודים ביום אחד. ועכשיו הבחירה תלויה ביד כל אחד ואחד, אם הוא נכנע לפני השי"ת, יזכה לתיקון קל, כדרגת 'כעופרת' בקריעת ים סוף, אך אם לאו ח"ו, לוקח זמן עד שנשיכת הדרקון תרכך את ההולדה.

הגאון מפוניבז ז"ע דרש ברבים לאחר שנות הזעם בשנת תש"ח מדברי המדרש 'שוחר טוב' על תהילים פרק כ' 'ענך ה' ביום צרה' על דרך משל: 'לאב ובןשיו מהלכין בדרך ונתגע הבן, אמר לאביו, והיכן היא המדינה. אמר לו, בני, סימן זה יהא בידיך, אם ראית בית הקברות לפניך דע כי המדינה קרובה לך. כך אמר הקב"ה לישראל, אם ראיתם שהצרות מכסות אתכם באותה שעה אתם נגאלים, שנאמר, יענך ה' ביום צרה'.

הסימן שהגענו לגאולה, הוא שמצאנו בית קברות. מה נאמר ומה נדבר והרי אתמול הכריזו לכל עדת ישראל מיהו הרועה לבא לעזור לקבור את ההרוגים, כי צריכים הרבה עזרה בחסד של אמת, ה' ישמרנו. הרי הר שלם יכולים למלאות רק מההרוגים בימים האלה בלבד, צריך לקדש חלקות חדשות בבתי החיים בעבורם. כן אמר הקב"ה לישראל, אם ראיתם בית הקברות, דע שהגאולה קרובה.

הבה נעצור ונסתפק בזה, לא נצטרך עוד אפילו קבר אחד ח"ו, נעזוב את כל ההבלים של ועדת חקירה ממלכתית מיהו אשם בדבר, הימין שבשמאל או השמאל שבימין, נרגיש שכולנו בספינה אחת כולנו נשכנו ע"י הנחש, עתה אמר

זקני הרה"ח רבי מרדכי וועבער שליט"א היה באנטוורפן מיד לאחר המלחמה, ובשנת תש"ו דיבר עם יהודי זקן, מקובל מופלג, וצדיק נסתר, ושאל אותו מה יהיה עכשיו? ואמר הזקן, עכשיו איני יודע מה יהיה, אבל שנת תש"ח בוודאי יהיה דבר גדול מאד. אלא שבאו ציונים חיות טרף וגזלו ונגבו את שנת הפקידה, כן העידו הצדיקים שהיתה שעת הכושר לגאולה אלא שהציונים קלקלו הכל, ע"י שתלו כל המעשים בטבע, והקימו את מדינתם והבטיחו למאמיניהם 'כי לעולם לא עוד', כביכול ריפאו את נשיכת הנחש, ועדיין לא נולדה גאולתנו עד הנה.

וכבר העיד הרה"ק מרוזין ז"ע בשעתו, בליל פסח האחרון לימי חייו, שתבוא הגאולה בדרך של 'בעיתיה' ע"י חבלי משיח, והרי בוודאי כבר היה חבלי משיח לפני שמונים שנה, אז נרצחו שליש מבני עמנו, הכל היו בטוחים שלאחר מעשה נורא ואיום שכזה, בוודאי תבוא הגאולה.

אלא שהיה אז נסיון קשה מאד, באו הציונים והתגברו בדרכי הטבע, ונשיכת הנחש לא הולידה לנו את הגאולה, אף שהיו עדויות מפורשות מצדיקי הדורות שהוא זמן מסוגל לפקידת ישראל, כי עשו רפואות מדומות לנשיכת הנחש. מאז ועד היום היו כמה וכמה נשיכות דרקונים

מה נאמר ומה נדבר בעת צרה וצוקה כזו, בתחילה אמרו שנהרגו כשלוש מאות, והמספר עלה ועלה, עד שנודע שהרגו ביום אחד מספר רב ועצום, שמהשוואה הנוראה לא היה דבר כזה כל כך הרבה רציחות מבני עמינו ביום אחד ה"ד, וכבר הגענו לקצה גבול השגעון, וכמו שכתוב והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה.

אבל רבוה"ק מלמדינו שהכל תלוי באדם עצמו, בידיו הדבר, כי המכות לא באים מהקב"ה כדי לנקום אלא כדי לחנך ולהרים ולנשאות.

יש לאדם בחירה אם לשרוף את הזמן בשטויות והבלים, להקשיב לחדשות ולהשתגע מבוקר ועד ערב, ולא לחשוב בכלל שהקב"ה רוצה מאיתנו משהו. ה' ירחם, שלא יהיה לנו מדי הרבה חדשות לשמוע למשך עוד שבועות וחדשים, אנו יכולים להחליט מרגע זו לא לתלות בסיבות גשמיות ולא להאשים אנשים, ולא להאריך יותר את הצרות, והרי חבלי משיח אינם תלויים במציאות אלא בנו, ועל זאת בוכה הנביא ואומר 'על מה תכו עוד' (ישעיהו א, ה), כבר יצאנו ידי חובת חבלי משיח די והותר.

א' בגמ' ב"ב טז: שאמר הקב"ה לאיוב: 'חולל אילות תשמור, אילה זו רחמה צר בשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה, ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה'. נשיכת הנחש הנקרא דרקון, כואב לה לאילה מאד,

אך רק בזכות אותה נשיכה היא יכולה להוליד את בנה. אם יעמוד שם רופא ויטרינר וירפאנה מכאב נשיכת הדרקון, הוא לא יועיל רק יזיק, כי נצטרך לדרקון נוסף כדי להוליד את בנה. מה נאמר ומה נדבר, לפני שמונים שנה נשכנו מדרקון רגמני, ואמרו צדיקי הדור שאילו היו עומדים בהכנעה ראויה לפני השי"ת באותו המצב, כבר היינו זוכים לגאולה שלימה.

לפני המלחמה כבר היה מודפס ב'קול התור' נבואה מפורשת מהגה"א מוילנא ז"ע שבאותה השנה תהא הגאולה.

אוצרותיהם של מגידים

מקרא שכתוב 'לא למענך אני עושה כי אם למעני למעני אעשה'. זאת שאנו צועקים ביום זה 'הושע נא למענך אלקינו הושע נא'.

עכ"פ עתה בימים האלה אנו צריכים להיות מוכנים ועומדים, יתכן מאוד שבאים לפנינו זמנים גדולים ומאירים, הרבה יותר טוב מכל מה שאנו חולמים. אכ"ר.

(מתוך שיעורי הגרמ"י רייזמן פרשת בראשית שנה זו)

מה לחכות, כי תמיד בכל דור ישארו כמה אלפי משוגעים שירדפו אחריו במסירות נפש, גם כשזוהיה בין מכעיסיה, חבוקה ודבוקה בך, שהרי גם אחרי אושוויץ לא נהיה דור שכולו חיוב, כי אנו עם קשה עורף לשני הצדדים, ואם תעמיד 'מלך שקשה כהמן' כמו שכתוב בגמ' מגילה, הרי את זה כבר ניסית ועשית כך בשנות הזעם, אותו רשע היה יותר קשה מהמן, וא"כ בדקת וניסית ולא היתה הישועה, וא"כ לא נשאר לך אלא לקיים

הקב"ה לישראל, 'אם ראייתם שהצרות מכסות אתכם, באותה שעה אתם נגאלים'.

למדתי בספר 'מנחת יהודה' להרה"ק מסטיטשיץ זי"ע, הוא היה טוען לפני השי"ת בדרשת הושענא רבה: רבונו של עולם על מי אתה מחכה, אם על דור שכולו זכאי, אין לך מה לחכות, שהרי בדורות שלפנינו שהיו בהם צדיקים קדושים וטהורים לא הצליחו לעשות את דורם לדור שכולו זכאי, ואם אתה מחכה לדור שכולו חיוב, גם אין לך

השם ישמור אותנו, אבל הנה רק יצאנו מהסוכות, חזרנו לבתים, והנה אל תוך הבתים הגיעה פגיעתם הרעה של המחבלים. אנשים נשים וטף היו בבתיהם, סגורים, ישנו בשלווה, והמחבלים פרצו אל תוך הבתים, עקרו את הדלתות. הבית, המקום המוגן ביותר, מבצרו של האדם, נפרץ לחלוטין. הבתים הושמדו. נשרפו, ואנשים נהרגו, נפצעו, נלקחו בשבי. זה דבר מופלא. כשהיינו בסוכות, בחוץ, בקירות מעץ, הסוכה שמרה עלינו. נכנסנו לבתים, וראו מה אירע. אולי זה מלמד על הצורך להשאר בסוכה. לא הכוונה כמובן כפשוטו אלא רעיונית.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: אדם צריך להישאר בסוכה - גם אחרי סוכות, לא במבנה של הסוכה - אלא בהבנה של הסוכה. - לדעת שלא כוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, לא הבית שלו הוא שישמור עליו, ככל שזה יהיה חזק ומבוצר, רק הקב"ה הוא זה שישמור עלינו מכל צרה וצוקה ויגן עלינו מאויבינו.

אף על פי שיהא אדון הארץ ומושל בה, אבל ישים בטחונו במי שאמר והיה העולם כי לו לבדו היכולת והאמונה".

והוא ממשיך ואומר: "באה מצוה זו להעיר ולהזכיר כי בסוכות הושיב השם יתברך את בני ישראל במדבר ושמרם מן החורף והקרח והצינה והגשמים והחום בלי בית ותקרה, ובזה יראו כי בכל דור ודור שומרם בוראם בלי בית וחומה דלתים ובריה".

אומר רבי יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש: אדם צריך להישאר בסוכה - גם אחרי סוכות, לא במבנה של הסוכה - אלא בהבנה של הסוכה. לדעת שלא כוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, לא הבית שלו הוא שישמור עליו, ככל שזה יהיה חזק ומבוצר, רק הקב"ה הוא זה שישמור עלינו מכל צרה וצוקה ויגן עלינו מאויבינו.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

אולי זה מלמד על הצורך להשאר בסוכה. לא הכוונה כמובן כפשוטו אלא רעיונית. עלינו להשאר בסוכה, ברעיון של הסוכה, בהבנה של הסוכה. מבואר בספר מנורת המאור שהמהות של סוכה זה לדעת שהבית לא שומר עליו.

"באה מצות סוכה זאת ללמדנו שלא ישים אדם בטחונו בגובה ביתו וחזוקו ותקונו הטוב, ואף כי יהיה מלא מכל טוב ואל יבטח בסיוע שום אדם

אותה עצה מפורסמת שהנביא ישעיה נותן לנו: 'לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבר זעם' מתפרשת על ידי השפת אמת כמרמזת על חג הסוכות: לך עמי בא בחדריך - מה הם החדרים של עם ישראל? הסוכות! הסוכות הם אלו שמגינים ושומרים על אם ישראל.

השם ישמור אותנו, אבל הנה רק יצאנו מהסוכות, חזרנו לבתים, והנה אל תוך הבתים הגיעה פגיעתם הרעה של המחבלים.

אנשים נשים וטף היו בבתיהם, סגורים, ישנו בשלווה, והמחבלים פרצו אל תוך הבתים, עקרו את הדלתות.

הבית, המקום המוגן ביותר, מבצרו של האדם, נפרץ לחלוטין. הבתים הושמדו. נשרפו, ואנשים נהרגו, נפצעו, נלקחו בשבי.

זה דבר מופלא. כשהיינו בסוכות, בחוץ, בקירות מעץ, הסוכה שמרה עלינו. נכנסנו לבתים, וראו מה אירע.

השבוע במדור:

תקיעות ותפילה בעת צרה | אמירת ויכולו בליל שבת קודש | נזכר בקידוש בליל שבת שלא אמר 'ויכולו' | ספריי מטהר אור בשבת | העומד בתפילת שמונה עשרה ושומע אזעקה, האם צריך להפסיק בתפילה לעקור רגליו ולנוס למרחב מוגן | האם אכן התרעות פיקוד העורף עומדות בהגדרת פיקוח נפש? | כשיצא למרחב המוגן שהה כדי לגמור את כולה, האם צריך לחזור לראש התפילה?

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

שני חמישי ושני, ולפעמים בזמנים מסויימים, גם כאן כשהצרה בתוקף אזי מחייבין ב"ד לצעוק להריע ולצום יותר.

ולפ"ז אמנא דבר חדש, דהנה שיטת הרמב"ם דתפלה כל יום היא מ"ע דאורייתא ולרמב"ן רק דרבנן, אכן בעת צרה נראה דלכ"ע מצוה דאורייתא להתפלל. והנה ידוע דהרבה נשים טרודות בילדים ואינן מחפלות כלל או רק בשבתות, וצ"ל דסמכו על השיטה שהחיוב רק מדרבנן, והואיל ומעיקר הדין אדם הטרוד ולא מכין פטור, ואפילו בא מן הדרך פטור, י"ל דהואיל ונשים טרודות בצרכי הבית ולא אפשר להן לכיין, סמכו על זה דבכה"ג אין עלייהו גם החיוב דרבנן, (ולהשיטות דתפילה מה"ת חייבות מה"ת לומר איזה בקשה).

ומעתה יש לדון דאי חיוב תפילה בעת צרה הוא מה"ת, הלוא בזמננו בארץ ישראל יש לפעמים עתות צרה רח"ל, מבחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, אזי חייבות בתפלה מה"ת לכ"ע, והו"א אפשר להן ליפטור. ואפילו לדעת הרמב"ן שתפלה דרבנן יהיו חייבות להתפלל כל יום שבה תחלה והודאה וכלשון הרמב"ם ריש הלכות תפלה ע"ש, ועכ"פ בזמן הזה כשיש פרעות וצרות בארץ ישראל ודאי ראוי לנשים להשתדל להתפלל עכ"פ פעם אחת ביום או בשעת הדחק בלילה, שבעת צרה אי אפשר לסמוך דהחיוב מדרבנן ולא חייבו נשים הטרודות, דהרי חייבין מה"ת בכה"ג. (מיהו אפשר כמ"ש לעיל שלדין החיוב הנ"ל הוא בציבור דוקא כתקיעות וכן תפלה ואינו בנשים מיהו בספרי מצאתי דנראה שאפילו ביחיד כגון המקשה לילד תוקעין, ואולי הכוונה בציבור יתפללו עבודה ותוקעין, וצ"ב).

לא בחו"ל, ונמצא א"כ דבא"י אין שום יסוד לבטל המ"ע, ומצוה להריע בשופר.

ובנשים לא נתבאר אם חייבות, ואף דלא הוי מ"ע שהזמן גרמא, ובעת צרה אף נשים חייבות להתפלל, מ"מ נראה דכיון שהחיוב הוא בציבור דוקא, ונשים לאו בחיובי ציבור כמבואר בזבחים (ע"א א), ע"כ אין בנשים חיוב להצטרף לציבור, (ופרשת זכור שנהגו הנשים לשמוע, התם קיבלו עלייהו להחמיר כאלו חייבין, אבל מדינא אינן חייבות כיון דהחיוב רק בציבור, ומה"ט השמיט המ"ב חיוב פרשת זכור לנשים).

ודע דלא נתבאר כמה זמן החיוב להריע, ואם הצרה נמשכת בעו"ה כמה ימים או שבועות או חדשים, אי נימא שיש חיוב בכל יום ויום לצעוק ולהריע בשופרות, ולא שמענו ד"ז. ונראה כמו בגשמים שמבואר במשנה בתענית פ"ב דבית דין גזרו על הציבור כפי האפשר להם ימים, ולפעמים

תקיעות ותפילה בעת צרה

מצות עשה מן התורה לתקוע בשופר בעת צרה. וכן הוא המנהג בישוב הישן בארץ ישראל כשיש צרה מתפללין, ולפני אמירת י"ג מדות תוקעים תשורת, ואז אומרים י"ג מדות, אבל לא נתבאר מהו עיקר החיוב מה"ת.

והנה הרמב"ם ריש הלכות תעניות כתב "מצות עשה מן התורה לצעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור". והכוונה נראה "לצעוק" היינו בתפלה ועמו "להריע בחצוצרות" (או בשופר) להתעורר לחשובה. ותקיעה זו אין חיובה כשופר דראש השנה דהתם אינו תלוי בתפלה, ואילו מ"ע זו היא להתפלל ולתקוע, ולפי זה נראה פשוט דכשמתאספים בא"י להתפלל בעת צרה ולא תוקעין מבטלין מ"ע זו.

עוד מפורש ברמב"ם שמדרבנן יש להתענות על כל צרה על הציבור עד שירוחמו מן השמים, ואפשר שאם הצרה מסוכן כ"כ עד שצריכים לצום אזי החיוב להתפלל ולהריע, ומסתברא שאם תוקעין בעת צרה לקיים המ"ע, הלוא ק"ל מצוות צריכות כוונה וע"כ ראוי לכיין בתקיעות שמקיים בזה מצות אלקינו שצויה לתקוע בעת צרה, וגם לכיין להוציאם במצוה זו.

ומיהו המג"א בס"י תקע"ו תמה למה לא נהגו בזה, ומבואר בדבריו דאין המנהג לתקוע, ואולם נראה דאין המנהג אלא בחו"ל אבל בא"י אדרבה ראוי לקיים את מנהג הישוב הישן בכל א"י, דכבר כתוב באחרונים דטעם המנהג בחו"ל הוא לפי דבקרא כתיב כי תבואו במלחמה בארצכם והרעותם בחצוצרות אין לנו אלא בארצכם, אבל

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בעל מנחת אשר

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'

דעדי נפשות צריכין להעיד ביחד, ובמש"ז סק"ה כתב דצריך להרהר בתשובה כעדי קידושין, אך ברור שכ"ז הוי בדרך הפלגה וכל זה פשוט מאד.

והנה הרמב"ם בפ' כ"ט הל' ז' מהלכות שבת כתב "מנהג פשוט בכל ישראל לקרות בתחילה פרשת ויכולו ואח"כ מברך על היין" ולא מצינו בדבריו שאומרים ויכולו בסדר התפלה לאחר תפלת העמידה, והשפת אמת בשבת שם הבין דלשיטתו אין אומרים ויכולו בבית הכנסת לאחר תפילת העמידה עיין שם, ולפ"ז בודאי אין צריך לאומרו בשנים לדעת הרמב"ם וכ"כ המגיד משנה שם, עיין בזה.

והנה נשאלתי במי שעומד באמצע תפילת הלחש והגיע הש"ץ לויכולו ואמר ביחד אם הש"ץ והציבור האם צריך לחזור ולומר ויכולו לאחר שיסיים תפילתו, ונראה לכאורה דאינו צריך כיון שאמר ביחד אם הציבור דעיקר המנהג והתקנה לאומרו אם הציבור ולא צריך לאומרו דווקא פעמיים. כך נראה לכאורה לפי"ד הט"ז, אך אם עיקר המנהג לחזור ולומר משום י"ט שחל בשבת נראה דגם בכה"ג חוזר ואומר וכך נראה למעשה, ובפרט לפי מה שכתבו המקובלים שיש ענין גדול לומר ויכולו ג' פעמים והדברים ידועים. וצ"ע.

ועוד יש לעיין האם בכה"ג יאמר אותה בקול רם כדי ויכולו או שמא יאמרנה בלחש כדי תפילת הלחש כיון שהוא עומד באמצע תפלת הלחש. ואין זה דומה למה שכתב בספר אורחות רבינו (ח"א אות ר"ד), בשם הגר"ק שהחזו"א פסק לו דהאומר קדושה עם הש"צ באמצע תפלת הלחש יכול לאמרו בקול רם, דשאני התם שאין הקדושה חלק של תפילת הלחש משא"כ ב"ויכולו" שהיא חלק מחלקי התפילה ויש לאומרה בלחש.

ונראה שיכול לומר בקול רם דהלא עיקר הטעם שאומר בלחש כדי שלא יראה כקטני אמנה. וכך ילפינן מתפלת תנה בברכות ל"א אבל אם אינו יכול לכוון מותר לו להגביה קולו אם אינו מפרע לכוונת הציבור כמבואר בסימן ק"א ס"ב, ולפ"ז נראה פשוט דכיון דמצוה לומר ויכולו בקול רם לא גרע ממי שאינו יכול לכוון לבו ובפרט שאין כאן בקשת צרכיו ולא שייך כ"כ לומר שהוא מקטנה אמנה כאשר נראה בעליל שאמר בקול רם משום שכך מצותו, וכך נראה לכאורה. ושור"ד שכ"כ בשו"ת ציץ אליעזר ח"ד סימן כ"ד ע"ש.

ובאמת יש להעיד דהלא מקור הסברא דויכולו הוי כעדות על מעשה בראשית הלא הוא בדברי הרא"ש הנ"ל, והרא"ש הלא כתב שם הטעם שאומרים אחר התפלה משום י"ט שחל בשבת ולא כתב כדי לאומרו בקול רם, וע"כ צ"ל דאף דהוי כמעיד עדות לא בעינן בהכרח דיני עדות, ויש בזה חיזוק לדעת החזון איש.

ובגוף השאלה אם יחיד אומר ויכולו שלאחר התפלה, שלש מחלוקות בדבר, דעת הט"ז שיחיד אינו אומר כלל כיון שעדות היא, דעת החזון איש דאומר ויכולו אף בשיבה כיון שיחיד אינו אומר משום עדות אלא כשאר פרקי תפלה ושבה, אמנם דעת שלחן ערוך הרב שם (בקר"א סק"ב) דאף יחיד אומר אותו מעומד, וע"כ צ"ל לשיטתו דאף אם הוי בכלל עדות לענין מעומד אין עיכוב שיאמר בשנים.

ובאמת נראה פשוט כביעתא בכותחא דאין כאן תורת עדות ממש דהלא אין כאן ב"ד ואין כל נפקותא לדינא בעדותו ופשוט בתכלית דאין זה אלא מעין מעלה יתירה שכאילו מעיד על מעשה בראשית, וא"כ פשוט לחלק בין דין לדין ובין ענין לענין כיון שכל הלכות אלה שבהן דיני עדות חלים על אמירת ויכולו לאו מעיקרא דדינא הם אלא בדרך רמז בעלמא, אפשר שלא אמרו כן אלא לענין שיאמר בעמידה (דבלא"ה מצינו חלקי תפלה שנאמרים בעמידה) משא"כ לענין שנים, ובפרט דגם בהלכות עדות מצינו כמה גוני וענינים שבהם עד אחד נאמן, אמנם הפמ"ג בא"א סק"י הביא מא"ד דהוי כעדות נפשות כיון שמחלל שבת במיתה ולפיכך צריך לאמרו ביחד

אמירת ויכולו בליל שבת קודש

שאלה:

האם אמירת ויכולו בליל שבת צריך להיות בעשרה או לכל הפחות בשניים?

תשובה:

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם וגו' (ב, א).

מבואר בשו"ע (רס"ח סעיף א') דצריך לומר ויכולו בתפלת ליל שבת קודש, ושם (סעיף ז') איתא "חוזרים לומר ויכולו אחר תפלת הלחש משום י"ט שחל בשבת שאין אומרים אותו בתפלה, וגם להוציא את מי שאינו יודע ואומרים אותו בקול רם ומעומד". הרי לן שכתב המחבר שני טעמים שאומרים ויכולו אחר התפלה, משום י"ט שחל בשבת, וטעם זה מקורו בדברי התוס' בפסחים (ק"ו ע"א) וברא"ש שם (ערבי פסחים סי' ט"ו), ועוד להוציא את שאינו יודע, ומקור טעם זה בספר המנהיג הלכות שבת סי' ה' וכו"ה בטור.

והרא"ש שם גרס בדברי הגמ' בשבת "כל האומר ויכולו בערב שבת כאילו מעיד על הקב"ה שברא עולמו בשבעה ימים ושבת ביום השביעי", ועל סמך גירסא זו כתבו הטו"ש שצריך לומר ויכולו בקול רם ומעומד כדין עדות שצריכה להיות ראויה להשמע ובעמידה.

והחזון איש (אר"ח סי' ל"ח י') העיר דלפ"ז דהוי כדין עדות שוב ל"צ לשתי הטעמים הראשונים, שהרי לכן צריך לחזור ולומר אחר התפלה דבתפלה אין אומרים בקול רם ואין כאן דין עדות, ונקט החזו"א דאין טעם עדות עיקר אלא דין ויכולו כדין כל שאר פרקי תפלה ותהלה שאין צריך לאומרו בעמידה ובקול רם.

והנה הט"ז חידש (שם ס"ק ה') דכיון דויכולו הוי משום עדות אין היחיד אומר אלא צריך עדה להעיד על הקב"ה דהיינו עשרה ועכ"פ צריך שנים ושוב כתב דאם יחיד רוצה לומר יאמרנו שלא לשם עדות אלא כקורא בתורה, וכ"כ כל האחרונים בעקבותיו ועי"ש במשנה ברורה (ס"ק י"ט), ומש"כ כתבו הפמ"ג ועוד אחרונים דראוי לו לאדם למהר תפלתו כדי שיאמר ויכולו עם הציבור לאחר התפלה, אך החזו"א שם חלק על דבריהם לשיטתו וכתב דאין למהר תפלתו משו"כ כיון שגם היחיד אומר ויכולו עי"ש.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

שייך לגבי תלמיד חכם שאמרו עליו בגמרא 'תלמיד חכם לא יצא לרחוב כשהוא מבושם'. אצל גברים הדבר שייך במי שמשתמש בריסוס כדי למנוע זיעה בלבד.

והנהגה אברהם (סימן תקיא סק"א) שאסור לתת דבר המריח בתוך המים שנוטלים בהם ידיים כדי שיריחו. והט"ז (שם סק"ח) כתב לאסור גם אם הניחו את הריח במים בערב יום טוב, שכתב: וראיתי בקצת קהילות השופכין שמן של ריח שקורין שפינגר"ד לתוך המים ביום טוב לצורך נטילת ידי הכהנים לדוכן, ואיסורא קא עבדי דמולידין ריח במים, ואפילו שופכים בערב יום טוב מ"מ מולידין ריח ביום טוב ע"י הכהנים וזה ניהא להו ומכוונים לכך, ע"כ יש למנוע מלעשות כן.

ובמשנה ברורה (סק"ח) כתב כהמגן אברהם שאסור ליתן ביום טוב דבר המריח לתוך המים כדי שיריחו.

החכם צבי חולק על הט"ז, והביא ראיה מהמשנה במסכת שבת (קיא.) ששם שנינו: בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן בשבת. והלא שמן ורד נותן ריח טוב בגוף האדם, ואף על פי כן מותר לסוך בו בשבת. לדעת החכם צבי מותר גם לתת את הבשמים לתוך המים בשבת, כמו שמוותר לתת תבלין לתוך הקדירה בשבת. ובשערי תשובה (סק"ז) הביא דעות הפוסקים להחמיר שלא לתת בשמים במים בשבת לרחוץ בהם, אך אם נתונים במים מערב שבת מותר לרחוץ בהם.

מדברנן. אולם בספריי בושם, אם רוצים לרסס על הבגדים לריח טוב וכדומה, בזה יש איסור של הולדת ריח בבגדים.

הרחבה:

מלאכת זורה, היא מעין מלאכת בורר שמטרתה להפריד את האוכל מהפסולת, ובזרייה מפרידים את המוץ המעורב בחיטה. בתרסיס, מלבד מה שלא מדובר בגידולי קרקע, גם לא מפרידים דבר מדבר, אלא מרססים חומר, ומעוניינים בכל החומר שיוצא מהבגד.

על אף שכאמור מותר לרסס ולפזר את החומר של המטהר האויר והבושם בחדר, מכל מקום אין לרסס על גבי בגדים בשבת, משום שבזה הוא מוליד ריח טוב בבגד בשבת, והדבר אסור מדברנן משום איסור מוליד, שהוא איסור של יצירת דבר חדש בשבת, והכנסת הריח בבגד, נחשבת כיצירת דבר חדש, כמבואר במסכת ביצה (כג.). שאמרו רבה ורב יוסף שאסור להניח כוס עם ריח בושם על בגדי משי ביום טוב, משום שמוליד ריח בבגדים באמצעות הנחת כוס עליהם. ומבארת הגמרא שאין זה דומה למי שמוליד ריח של בושם מעץ של בשמים, שם הריח עצמו כבר נמצא בעץ הבשמים, מה שאין כן בבישום הבגדים שהוליד ריח בבגדים.

אכן, אם מרסס על הגוף ולא על הבגד, הדבר מותר אף על פי שהריח עובר מאליו גם לבגד. הריסוס על הגוף מדובר כמובן על נשים, ולא

נזכר בקידוש בליל שבת שלא אמר 'ויכולו'

שאלה:

היינו בשבת קודש במקום נופש, והנהגה יהודי פותח בקידוש בליל שבת ומברך מיד את ברכת הגפן, ללא שהקדים ואמר 'ויכולו'. מיד כשסיים את 'ברכת הגפן' העירו לו, הרי שכחת לומר 'ויכולו'. האם יאמר 'ויכולו' כעת או יסיים את ברכת מקדש השבת וישתה ורק לאחר מכן יאמר 'ויכולו'.

תשובה:

יסיים תחילה את ברכת אשר קדשנו וישתה את הכוס, ולאחר מכן יאמר 'ויכולו'.

מקור:

הרמ"א (סימן רע"א סעיף ה') פסק שאדם ששכח לקדש עד לאחר שברך ברכת המוציא ונזכר קודם שאכל, יקדש על הפת ואח"כ יאכל. וכתב המשנה ברורה (סק"ד): שייאמר ברכת אשר קדשנו ולא יאמר עתה ויכולו רק בתוך הסעודה.

והנהגה המשנה ברורה (סקמ"ה): ברוקה הביא בשם מדדש דצריך לומר ויכולו ג' פעמים אחד בתפלה ואחד לאחר התפלה ואחד על הכוס. וכתבו האחרונים דאם שכח לומר ויכולו בשעת קידוש אומרו באמצע סעודה על הכוס.

ביום טוב שחול בשבת, הטעות הזו מצויה יותר. וגם אז, אם כבר התחיל לומר ברכת הגפן, ושכח להקדים ולומר 'ויכולו', אזי יגמור תחילה את כל הקידוש וישתה את הכוס, ואחר כך יאמר ויכולו. ואם יכול יאמר זאת על כוס יין מלא, כיון שתיקנו לומר זאת על הכוס, וישתה אחר כך ממנו מעט. אבל אינו מעכב.

ספריי מטהר אויר בשבת

שאלה:

האם מותר להשתמש בשבת בספריי מטהר אויר או ספריי בושם, או אולי הדבר אסור משום איסור 'זורה', שהרי המים והחומר מתפזרים לרסיסים דקים?

תשובה:

בתרסיס ספריי מטהר אויר מותר להשתמש בשבת, ואין בזה חשש של איסור זורה, גם לא

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

חזרה לראש התפילה

שאלה:

כשיצא למרחב המוגן שהה כדי לגמור את כולה, האם צריך לחזור לראש התפילה?

תשובה:

חזר לראש התפילה רק אם שהה באונס. ואמנם נפסק במ"ב (קד, טז) שדיני הפסק בתפילת חמורים מקריאת שמע וכל שהפסיק מחמת אונס כגון נחש או שור בר כנגדו, אם שהה כדי לגמור את כולה, חזר לראש התפילה, אך נראה שלא נחשב אונס מלהתפלל רק עד הגיעו למרחב המוגן שצריך למהר ואינו יכול להתפלל, אך לאחר שכבר הגיע הרי יכול תיכף להתחיל להתפלל ומה שיש המולת בני אדם ותינוקות המבלבלים אותו ומזיזים אותו ממקומו אין זה אונס מלהתפלל שהרי יכול להמשיך להתפלל גם בעודו הולך.

ואף שלכתחילה אין להתפלל בצורה זו, מכל מקום כיון שבדיעבד ייד"ח בצורה כזו, אין זה אונס שמחמתו יחזור לראש אף אם בפועל שתק ולא המשיך להתפלל (משנ"ב קג, ח; בה"ל שם).

ונראה שלכתחילה ראוי לומר כמה תיבות מהתפילה בתוך כל ההמולה כדי שלא ישנה כדי לגמור את כולה שהרי לדעת השו"ע (קד, ה) בכל אופן ששהה כדי לגמור את כולה אף שלא מחמת אונס צריך לחזור לראש ויש לחשוש לדעתו שלא לשהות כל כך בשתיקה כדי לא להיכנס בחשש ברכה לבטלה.

במלאכות דאורייתא אינו רשאי להחמיר ולמנוע מלהודיע לאחרים האזעקה, רק רשאי להשתמט ושיעשה על ידי אחרים, אבל במלאכות דרבנן אין ראוי להשתמט. אך לכבות הנר בבית האפל יש להחמיר שזה בכלל דברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש ואין כאן גורם בטוח לפיקוח נפש במצב הנוכחי דיש כאן יותר מתלתא מי יאמר.

והנה דברי החזון איש נכתבו בימי מלחמת העולם השנייה כשנכנס מטוס אויב הופעלה אזעקה בכל רחבי הארץ מחשש שיטיל פצצות על התושבים, כפי שאכן קרה בתל אביב ר"ל.

ובודאי שהסכנה באותם ימים היתה פחותה מזמננו, שהרי האזעקה היתה בכל רחבי הארץ ממטוס בודד, ולא כפי שהיום מתריעים רק באזור המועד, ולא סתם ממטוס אלא מפצצה ששוגרה, ואף על פי כן כתב החזו"א שבמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, ומעתה כל שכן שאין להחמיר מלהפסיק באמצע התפילה.

שומע אזעקה אם צריך להפסיק

שאלה:

העומד בתפילת שמונה עשרה ושומע אזעקה, האם צריך להפסיק בתפילה לעקור רגליו ולנוס למרחב מוגן.

תשובה:

פיקוח נפש הדוחה כל התורה כולה. ושונה מדין נחש כרוך על עקבו שאינו מפסיק (אורח חיים קד, ג) ש"אינו נושך ברוב הפעמים" (פירוש המשניות לדמב"ם ברכות ה, א), אך טיל מזיק והורג. ומה שעינינו ראו ולא זר כי רובם בחסדי ה' רובם יודעו או לא הזיקו בנפש, אכן זהו נס מחודש בכל פעם בפני עצמו, אך במהותו עומד להמית.

ולמרות שהחשש שייפול בכל האזור ולא דווקא במקום בו עומד, והרי אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, אכן ביאר רבינו (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב - ברכות שלא) שאין צריך דווקא ודאי פיקוח נפש, אלא מקום שיש חשש קרוב לסכנת נפשות נחשב בגדר פיקוח נפש שיש להישמר ממנו כמפני עקרב שמפסיק בתפילה.

וביותר אם אין כוונתו מיושבת בעקבות האזעקה, בודאי עליו לפנות למקום שלא תוטד כוונתו, כמבואר בשערי תשובה (קד, א בשם מהר"י מולכו) שגם בתינוק בוכה וכל כיו"ב הטורד כוונתו, צריך להרחיק ממנו.

פיקוח נפש

שאלה:

האם אכן התרעות פיקוח העורף עומדות בהגדרת פיקוח נפש?

תשובה:

כתב החזון איש (אגרות וכתבים מח): "ההודעה לציבור למהר למקלט לפי מצב הנוכחי יש לחשוב להצלת נפשות. אך יש להיזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן סוף סוף שאלת נפשות לפנינו, ואף שאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש, מכל מקום בדברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש אין דנים כפיקוח נפש, ותלוי כפי מדת הביטחון והמחמיר בכאן אין מוחין בידו. ולענין הוראה לרבים יש להורות בזה כדן פיקוח נפש.

"ובמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, והמחמיר

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

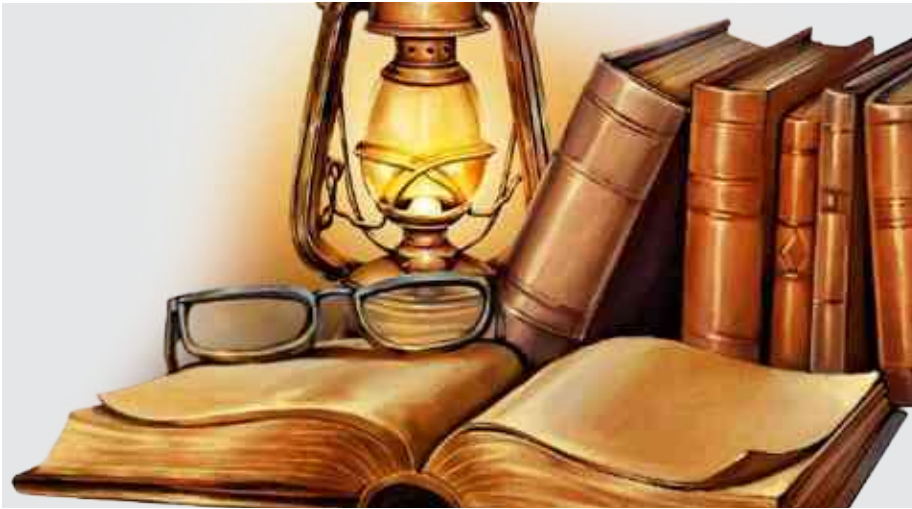
לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת קידושין דף סג-סט

נשואין עם אשה שאביו אינו רוצה שינשא לה

במשנה: על מנת שירצה אבא (קידושין סג, א). כתב הרמ"א (יו"ד סי' רמ סכ"ה), אם האב מוחה בבן לישא איזו אשה שייחפון בה הבן, אין צריך הבן לשמוע אל האב.

בשו"ת משיב דבר (ח"ב סי' ג) כתב שדין זה אמור רק באופן שאין באשה שחפץ בה הבן בזיון וצער לאב, אבל אם יש בה בזיון לאב אסור לבן לישאנה, עיי"ש.

כיוצא בזה כתב גם ביפה ללב (ח"ג יו"ד שם ס"ק מד) עפ"י דברי הספר חסידים (סי' תקסד) שאם אינה אשה טובה, צריך הוא לשמוע לאביו, והוא חוטא אם אינו עושה כן, וראייתו מיעקב ששמע ליצחק ולא לקח אשה מבנות כנען. וכך מבואר גם בשדי חמד (כללים מערכת כ כלל קמז).

ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קיא אות יז) מה שכתב בזה, ובסוף דבריו כתב, כל פעם שבא שאלה כזאת לפנינו אני מחמיץ הדין וממתין אולי יראה הבן צדקת האב אם הוא טוען כבוד משפחה, ואע"פ שהדין עם הבן, אם אין באשה פסול מעיקר הדין. ואף בנוגע לבת אם מחויבת לשמוע בקול אביה בזה, כתב הגו"ב (מהדו"ת אבהע"ז סי' מה) שפשוט שאין חילוק בין בת לבן, ואין צריכה לשמוע דברי האב אם הוא נגד רצונה. וכך כתב גם בשו"ת אבני צדק (יו"ד סי' צט) שאין חילוק בזה בין בן לבת, ואינה מחויבת לכבדו בזה במה שנוגע לגופה ונפשה וכו', וכן בשו"ת מחנה חיים (אבהע"ז ח"ג סי' לב) השיב בדומה לדברי הגו"ב שאין הבת מחויבת לשמוע אל אביה שלא תינשא לאיש אשר לבה חפץ. וכך פסק גם בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' קכד).

אולם בשו"ת תורה לשמה (סי' רסו) כתב, שאב שצוה את בתו לא להנשא כלל, והיא רוצה להינשא כדי להוליד בנים ולא תהו בראה לשבת יצרה, היא מחויבת לשמוע לאביה, כיון שלהלכה אין אשה מצווה בפריה ורביה ואינה חייבת אפילו מדרבנן, רק אם קיימה מצווה זו מקבלת שכר כמי שאינה מצווה ועושה, ולכן מחויבת היא לקיים מצות אביה בדבר זה אשר צוה אותה, כי מצות כבוד אב ואם חייבת בו מן התורה, אמנם אם יש לה טעם אחר וסיבה אחרת במה שרוצה להינשא הנוגעת לענין איסור, כי יראה היא מן מכשול אם תישאר פנויה אז לא תשמע לאביה בזה.

ועיין בשו"ת משנה הלכות (חט"ז סי' סא) שהאריך לחלוק על דבריו ולהוכיח שאין ביד האב לאסור על בתו מלהינשא ואינה צריכה לשמוע לו בזה.

האם מותר ליהנות מלימוד התורה

במשנה: המקדש את בתו סתם וכו' (קידושין

טעות מפורסם, ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימוד, ואז דברי תורה נקבעים בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה נעשה דבוק לתורה.

וכבר מבואר כן בדברי רבי אברהם מן ההר (נדרים מו) שכתב, מצות לימוד הוא ענין ציור הלב וידיעת האמת, ועיקר הצווי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג, וליהנות במדע ולשמה לבבו ושכלו, כדכתיב (תהלים יט ט) 'פקודי ד' ישרים משמחי לב, הלכך לא שייך לומר בתלמוד תורה מצוות לאו ליהנות נתנו, שעיקר מצוותו הוא ההנאה והתענוג במה שמשיג ומבין בלימודו.

אך בשו"ת טוב טעם ודעת (ח"א הקדמה ד"ה והנה ברעיוני), הביא את דברי הגמ' (שבת ל:) שכשרבה היה פותח בלימודו, היה אומר בתחילה מילתא דבדיחותא, ולאחר מכן היה יושב באימה. וכתב לבאר שהיות שדברי תורה מתוקים מדבש ונופת צופים, וחשש רבה פן יהנה חס ושלם מדברי תורה, שהנאה זו אסורה, לכן היה יושב באימה, כי הפחד מבטל ההנאה והשמחה. ולפ"ז ביאר שם שלכן הוצרכו במתן תורה ליראה, כדי שלא יהיו נהנים מהתורה שהיא מתוקה ומשיבת נפש.

בסיום דבריו כתב שאין דבר שאינו רמוז בתורה, ומכך שהספר [טוב טעם ודעת] לא נדפס בהידור ויפוי, יהיה עיגום נפש ממנו, ויש בזה מעלה שלא ינהג מדברי תורה, וזה הוכחה שיש בספר, דברים שנקראים 'דברי תורה'. וע"ע בשו"ת ארץ צבי (פרומער, סי' סט).

כרון הצרה יום הגאולה

בגמ': ובחזרתו היה שמה שמחה גדולה וקרא לכל חכמי ישראל אמר להם אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו והעלו מלוחים (קידושין סו, א).

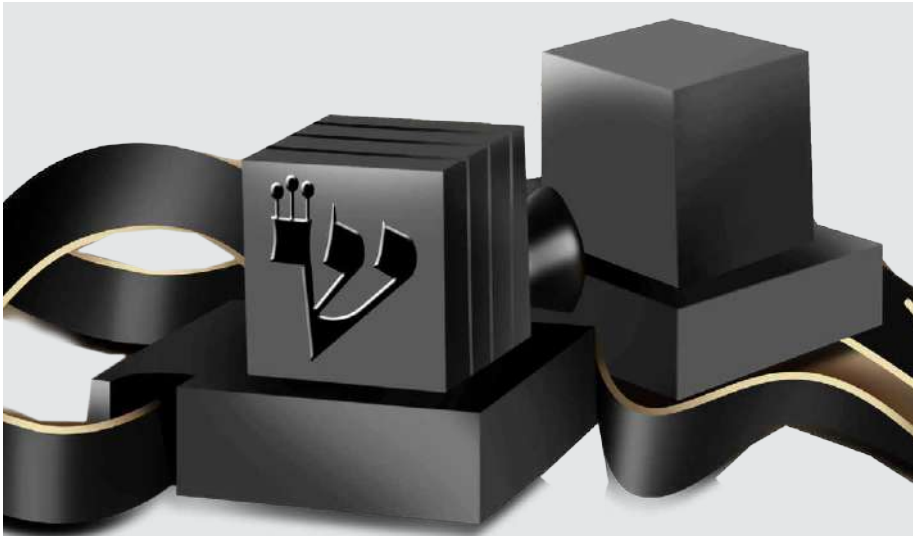
בסוגיין מבואר שאדם שיש לו בת קטנה ובת בוגרת, וקידש את בתו סתם ולא פירש אם כוונתו לבת הקטנה או הגדולה, בתו הקטנה מקודשת, ואף אם בתו הגדולה עשתה אותו שליח לקדשה אין חוששים שמא היה כוונתו לקדש את הבוגרת.

בטעם הדבר ביארה הגמ' שהיות ויש לאב הנאה כשמקדש את בתו הקטנה, שהרי כסף קדושה שלו, וכשמקדש את הגדולה אין לו מכר הנאה, ודאי שהיתה כוונתו לקדש את הקטנה, מפני שאין אדם מניח דבר שיש לו הנאה ועושה דבר שאין לו הנאה.

בפוסקים דנו על הלומד תורה האם מותר לו ליהנות מלימודו, ואם מעלה יש בזה שנהנה מלימוד התורה, וכשם שאמרנו שאין אדם מניח דבר שיש לו הנאה ועושה דבר שאין לו הנאה, כל שכן שבמעשה אחד שאם בידו ליהנות לא יניח מליהנות, או שמא יש בזה חשש איסור, שא"ז תורה לשמה שהרי נהנה.

הובא בספר בעל שם טוב (פרשת ואתחנן אות נב) ששאלוהו מה לעשות לזה שכשהם מחדשים חידושי תורה הם שמחים, ויש להם צער על זו השמחה אולי עבירה היא, והשיב עפ"י הפסוק (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, הם בעצמם משמחים הלב, וכשהם שמחים במה שעשו קשוטין לשכינה באמת אין בכך כל רע, ובדאי למצוה רבה יחשב לו.

באגלי טל (הקדמה) קרא תגר על אלו שטועים וחושבים שלימוד בתענוג הוא לימוד שלא לשמה, וכתב, 'זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועים מדרך השכל בענין לימוד התורה הקדושה, ואמרנו כי הלומד ומחדש חידושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה, כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו, ובאמת זה

בספר חרדים (פס"ה) כתב, שדרך זיכרון הנס למי שהיה בצרה ונושע הימנה, שבכל שנה ושנה יהיה זוכר את יום הצרה, ולאחר מכן את יום הגאולה, והביא שוכן מצא בספר אחד מכת"י של רבינו משה מאור הגולה שכתב, בליל אחד בשבת בארבעה ימים לירח אייר נכנסתי לים, וביום שבת עשירי לאייר שנת חמש ועשרים, עמד עלינו נחשול שבים לטבענו, והיה זעף גדול בים, וגדרתי עלי ששני הימים האלה אצום בהם ואנהוג בהם תענית צבור שלם, אני ואנשי ביתי וכל הנלוים עלי, ואצוה על בני לעשות כן עד סוף הדורות שיצאו מאיתם, ויתנו צדקה כפי כחם.

ומנדרי שאהא אני יושב לבדי בעשירי באייר לא אראה אדם, אלא מתפלל וקורא כל היום בני לבין עצמי, וכשם שלא מצאתי בים אותו היום אלא הקב"ה, כך לא אראה אדם ולא אשב עמו אלא א"כ נאנסתי, וליל אחד בשבת שלשה ימים לירח סיון יצאתי מן הים בשלום ובאתי לעכו, וניצלתי מן השמד והגענו לא"י, ויום זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשתה ומתנות לאיבוינים, אני וביתי עד סוף כל הדורות.

מקור לכך שיש לאדם לזכור את הצרות שנועשו לו ושניצל מהם, מבואר במסכת שבת (ג:) שאמר, מי כתב מגילת תענית חנניא בן חזקיא בן גרון וסייעתו, שהיו מחבבין את הצרות. וביאר רש"י (שם) שהיו מחבבין את הצרות שנגאלין מהם, והנס חביב עליהם להזכירו לשבחיו של הקב"ה וכותבין ימי הנס לעשותו י"ט.

וכך מבואר גם ברש"י בסוגיין (ד"ה כשהיו עסוקין) שבשעה שינאי המלך כבש את שישים הכרכים, אמר לאכול מלוחים, להיות זכר לעוני אבותינו ולהודות לפני הקב"ה שהצליחנו והעשירנו.

ובספר זכרון למשה (מכתבי תהלה דף טז) כתב, שהחת"ס האריך הרבה פעמים בסיפורים במה שעבר עלינו בגלות הזה, מגירוש שפאניא [ספרד] ושאר ארצות, ואמר שחביבים עליו להגיד ולספר דברים כאלה יותר מללמוד תורה, למען ישמעו ויראו וילמדו על העתיד לבא לטובה. ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח"א ס' קעו).

כל זה היינו בשמחה והצלה של עם ישראל, ובנוגע ליום הודיה של אומות העולם כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד ס' יב) שאיסור גמור הוא לעשות שמחה וסעודה לכבוד יום ההודיה של אמריקא, מצד הלאו דזבחוקותיהם לא תלכו (ויקרא יח ג), ומצד בל תוסיף, ואסור לעשות יום קבוע בשנה לחוג זה, וביאר שמה שמצינו בסוגיין בינאי המלך שעשה שמחה וסעודה בכיבוש מלחמה בכוחלית שבמדבר, לא היה זה רק בשנה ההיא שכיבש ולא בשנים אחרות.

מה יעשה מי שהתפילין שלו נמצאו פסולות

בגמ': אמר רבי עקיבא משל לעומד ומקריב

מומחה בדק אותן ואמר שהן כשרות, ואחר כמה שנים מסרן שוב לבדיקה ונמצאת בהן טעות הפוסלת למפרע, ונמצא שהאיש הזה לא קיים המצוה במשך כמה שנים וגם בירך ברכות לבטלה, ואיך איש זה שהוא תם וישר יהיה ערום ממצוה יקרה כזאת. וכתב, ומצאתי תרופה לזה לפי מה שכתב מרן החיד"א בספר דבש לפי (מערכת ד אות ד, הו"ד בשו"ת לב חיים ח"ב ס' י), בשם השבולי הלקט (ס' ה), שכתב, וכל איש מקבל שכר על מה שרואה ומבין בדעתו, אם דעתו מכוונת לשמים, שהרי אתה רואה מאי דק"ל שתפילין שתפרן בפשתן פסולות, ואמרינן במכות (יא.) אמר רב חזינא לתפילין דבי חביבי דתפירי בכיתנא, ולית הלכתא כוותיה. והא דאי שרבי חייא הגדול היה לו שכר מצות תפילין כשאר החסידים, אע"פ שתפילין שלו היו תפורות בפשתן, ולהלכה הם פסולות.

על גבי המזבח ונדע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה. (קידושין סו, ב).

בשו"ת פנים מאירות (ח"ג ס' ט) נשאל על אחד ששגג ולא הניח תפילין של ראש במצחו, [שלא ידע שהתפילין של ראש שלו פסולות], שמצד הנחת התפילין הרי זה מצות עשה וכבר חלף ועבר בוידוי דברים ונמחל לו. אך שואל מה כפרתו, על הברכות לבטלה שאמר.

בתשובתו האריך לבאר שאינו צריך עיניו נפש, שלהלכה פוסקים שברכה לבטלה הוא מדרבנן, ואף אין צריך לטעם זה, כיון שלפי מנהגינו ואמר בכל פעם בשכמל"ו, וזה תיקון שלא עבר על לא תשא, ותשובתו נרצה בחרטה, ומודה ועוזב ירוחם מן השמים והבא לטהר מסייעין לו.

בשערי תשובה (א"ח ס' כו ס"ק יז) דייק מדבריו שאם לא הניח תפילין של יד כתיקונו, שלא שייך בו הצד תיקון של אמירת בשכמל"ו, יש לו לקבל תשובה על ברכתו לבטלה.

ובאשל אברהם (בוטשאטש ס' לט, הו"ד בשו"ת פרי השדה ח"ג ס' קיז) כתב שיש לומר בזה כדרשת הגמ' בסוגיין, על כהן שעבד ואח"כ נדע שהוא חלל שאין חשש על כל עבודתו למפרע שנאמר ז' בורך ה' חילו.

יסוד זה כתב האשל אברהם (מהדו"ת ס' תרה) גם בנוגע למי שעשה כפרות, ולאחר שנשחטה התרנגולת נמצא שהיא טרפה, שלא הפסיד כפרתו, וזאת עפ"י דרשת הגמ' בסוגיין על כהן שנמצא חלל.

בשו"ת באר משה (ח"ה ס' קל) העיר על דברי הא"א שהרמב"ם (ביאת מקדש פ"ו ה"י) פסק, שכהן שנודע שהוא חלל, אף אם עבד לאחר שנודע זה, עבודתו כשרה בדיעבד. ובתפילין אם הניחם לאחר שנודע פסולם ודאי שאין יוצא ידי חובה וצריך כפרה, וא"כ האיך לומדים תפילין מכהן, וכתב לבאר שיתכן שסבר הא"א כדעת הראשונים בסוגיין שחלקו בזה על הרמב"ם.

ובשו"ת רב פעלים (ח"ד א"ח ס' ב) כתב לחקור בזה במי שכתב תפילין בכשרות, ומגיה

האם ראוי לחטוף שיריים

בגמ': והתניא הצנועים מושכין את ידיהם (קידושין סו, א).

כתב המגן אברהם (ס' גג ס"ק כו) בשם הדרכי משה שאין להתקוטט בעבור שום מצוה שהרי שנינו הצנועים מושכים את ידיהם מלחם הפנים. בערוך השולחן (שם סכ"ב) כתב אסור לאדם להתפלל בלא רצון הצבור וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלמות אין עונין אמן אחר ברכתו, אם יש בו יראת שמים יברח מהעמוד אם רואה אפילו רק יחידים שאין רוצים בו.

וכל מצוה שהיא במחלוקת אינה מצוה ולא יתקוטט לעשות מצוה שאינה מוטלת עליו שהרי אכילת קדשים בודאי מצוה גדולה היא ומ"מ שנינו בלחם הפנים שהצנועים מושכים את ידיהם מהחלוקה אם מתקוטטים בעד זה כדאיתא ביומא (לט.) ועל זה אמרו (מועד קטן ה.) כל השם אורחותיו זוהר ורואה בישע אלקים.

אך במחצית השקל (שם) העיר על לימודו של

סט, א).
בסוגיין, ר' שמלאי נתן עצה למזוד הרוצה לינשא, שיגנוב וימכר בעבד עברי וישא שפחה. בפוסקים האריכו לדון עפ"י סוגיא זו על גניבה לצורך מצוה כשדעתו להחזיר אח"כ אם מותרת, ראה באריכות בפניני הלכה גיטין (סז).

והנה בשו"ת הרשב"א (ח"ו סי' רפו) נשאל, על אחד מן החברים שגנב ספרי פירושים לחברו, וכשתבעו ממנו נשבע שבעת חנים שלא יחזירם לו עד שיעתיק אותם, ויש שהורו שמוותר לנגבם. והשיב, הגנב הטוען טעה ושלא כדין עשה, שזה שהורה שמוותר לעשות כן, והורה לו משום שמתלמד בזה דברי תורה שהיא מצוה ומותר, טעה, משום שאמרו שמצוה הבאה בעבירה הקב"ה שונאה, הלכך המורה הוזה בהוראתו חוטא ומחטיא, ואף אותה המצוה שנתכוין לה לא עלתה בידו, שאמרו לולב הגזול והיבש פסול, שלא עלתה מצוה בידו.

וברמ"א (ח"מ סי' קסג ס"ו) כתב, נמצא בתקנות קדומות שלא להוציא תלית או ספר מבית הכנסת, בלי רשות בעלים.

בערוך השולחן (שם סי"ז) הוסיף, שדברי הרמ"א אמורים על ספרים של ביהכ"ג, והיינו שאף שעומדים לצורך שימוש הציבור תיקנו הקדמונים שאסור להוציאם מבית הכנסת. ועיין בכה"ח (א"ח סי' יד ס"ק לא) ובדרכי חושן (ח"ג עמוד קנב).

לייב מלצ'נה סירב לחטוף שיריים, אלא אכלם רק אם ניתנו לידיו, ואמר האם זה יותר טוב מלחם הפנים שבבית המקדש שהצנועים היו מושכים את ידיהם, (ספר זכותא דאברהם עמוד קנד).

וכתב לתרץ עפ"י מה שכתב בתשובת מהר"י ברונא (סי' קסא) שאין כופים את הכהן לקבל מתנות כהונה משום שנאמר 'למשחה בהם' והיינו דרך מלכות וגדולה, ולכן בלחם הפנים לא היו חוטפים והצנועין מושכין ידיהם. משא"כ בשיריים של סעודת צדיקים שאין בזה עניין של 'למשחה' – דרך גדולה ומלכות.

בדרך אחרת כתב לבאר עפ"י מה שאמר אב"י (חולין קלג). שבתחילה נהג לחטוף את מתנות הכהונה משום חיבוב מצוה.

ובקובץ שפתי צדיקים (א עמוד יג) כתבו בשם ר' יעקב ישראל מטשערקאס ז"ל, שעניין אכילת שיריים מצדיקים הוא תיקון לחטא דור המבול, שכל חטאם היה בגזל ובחטיפה, כמבוא בתרוגם (בראשית ו יג), וזה הוא הענין שחוטפים השיריים, לתקן בחטיפה זו, את חטא דור המבול.

הוצאת ספרים מבית המדרש בשביל ללמוד

בגמ': דאושפיזיכניה דרבי שמלאי ממזר הוה ואמר ליה אי אקדמתך טהרתינהו לבנך (קידושין

המג"א מסוגיין שהרי בלחם הפנים בין כה לא הגיע לכל אחד כשיעור, ורק אכלו חצי שיעור, ויתכן שלכן לא התקוטטו בעבור זה שלא היה זה אלא קצת מצוה, אולם מנא לן שאין להתקוטט גם עבור מצוה שלימה. ובשו"ת חתם סופר (א"ח סי' קמ) גם הגיח ראייתו של המג"א בצ"ע.

בשו"ת מחנה חיים (ח"ג א"ח סי' יט) דן על אדם שמתנהו להדליק בכל שבת נר אחד גדול, ובא אליו שכנו ומבקש ממנו שיתן לו חצי מהנר שבידו, אם עליו להיבטל מקיום הידור מצוה שמדליק בנר גדול, עבור חברו שיוכל גם לקיים המצוה, והאריך לדון בזה מדברי המג"א, ולמעשה פסק שכיון שהוא יכול לקיים המצוה גם בחצי נר, צריך ליתן לחברו חצי נר השני כדי שגם הוא יוכל לקיים המצוה, עיי"ש.

עוד דן (ח"ב א"ח סי' לה) על מי שהחזיק במצוות ידועות כמה שנים לקרוא בתורה בר"ה ויוהכ"פ, וכעת בא איש אחד שרוצה לקרוא במקומו, וכתב שבמקום שיש חזקה יש להתקוטט על קיום מצוה, שאין זה דומה לכהנים שלא היה יתרון לאחד על אחיו.

והנה בשערים המצויינים בהלכה (סי' מב סק"ב) כתב לבאר את המנהג לאכול שיריים של צדיק, והוסיף וכתב, יש לי להעיר בענין חטיפת השיריים שנוהגים החסידים שלכאורה יקשה מוגמרא בחילוק לחם הפנים שהצנועים היו מושכים ידיהם והגדרגנין חוטפין, [ואכן ר' שלמה

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בית המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציורים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | (718) אידיפה 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

רבינו רבי יצחק הזקן מדמפייר צ"ל

מבעלי התוס' המכונה ר"י הזקן כ"ז בתשרי תתקל"ח

היינו, שצריכים להמתין על חבירו שלא ישאר לבדו בבית הכנסת, כי בית הכנסת היה בימים ההם בשדות, והיה פחד להישאר שם לבד.

ואכתי צריך ביאור מה ראו לעשות ככה להקים את בית הכנסת דוקא בשדות, הרי אם האנשים התגוררו בתוך העיר, ובדאי יכלו להקים גם בית הכנסת בתוך העיר, וכנראה שסיבה מיוחדת היתה להם בזאת, וטעמא בעי למילתא. ונראה לומר בזה, כי הנה איתא בטור (או"ח סי' צ"ח) שקודם שעומדים להתפלל צריך להסיר מראשו את כל המחשבות המטרדות אותו, עד שתישאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו, וכן היו עושים החסידים הראשונים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות, עיי"ש. והשתא, מכיון שיש ענין מיוחד להתבודד קצת קודם התפילה ולהסיר אז את המחשבות המטרדות, לכן הקימו את בית הכנסת מחוץ לעיר בשדות דוקא, כי אם בית הכנסת היה ממוקם באמצע העיר, הרי בעת שהיה מגיע זמן התפילה, היה כל אחד ממנה לנעול את חנותו ונחפו להתפלל, ולא היה מספיק להסיר את המחשבות המטרדות, אבל עכשיו שבית הכנסת היה מחוץ לעיר, אזי בזמן הליכתו לשם היה מתבודד עם עצמו ומכוין מחשבתו שתהא זכה וברורה כסולת נקיה לפני המקום ב"ה. (שיחות מלוה מלכה – להגה"צ רבי נתן גשטטנר צ"ל)

הנהגתו המיוחדת של ר"י הזקן

הנהגה מיוחדת מצינו שהיה נוהג רבינו יצחק הזקן – בגמ' ברכות (ה): תניא אבא בנימין אומר, שונים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא, טורפין לו תפלתו בפניו. כתבו התוס' (ד"ה המתפלל) פירש רבינו תם דזה היה להם בבתי כנסיות שלהם שהיו בשדה ולכך בליה יש להמתין, והר"י היה מאחר תפלתו ומאריך עד שיצאו כולם, ואם בתוך כך היה שום אדם בא בבית הכנסת, היה מעיין בספר עד שגמרו תפלתם, ונראה להחמיר אף לנו, עיי"ש.

רבי יצחק ב"ר שמואל הזקן מדמפייר (מכונה ר"י הזקן או סתם ר"י) היה מגדולי בעלי התוספות בצרפת. נינו של רש"י נכדו של רבי שמחה מויטרי ובן אחותם של רבנו תם ורשב"ם. נולד בסביבות ד"א תת"ס.

נתבקש לישיבה של מעלה בכ"ז בתשרי ד'תתקל"ח או ד'תתקל"ח.

לאחר פטירת דודו, רבנו תם, החליפו בראשות ישיבת ברומבורג ונחשב לראש בעלי התוספות.

כתב תוספות על הגמרא הנקראות תוספות ר"י הזקן, ופירושו מובאים פעמים רבות מאד בתוספות. תוספות אלו היו את הבסיס לכתיבת "תוספות שאנץ" לרבי שמשון משאנץ, תלמידו של ר"י.

בין תלמידיו נמנים גם רבי ברוך ב"ר יצחק בעל ספר התרומה, רבנו אלחנן ב"ר יצחק מדמפייר בעל "תוספות רבנו אלחנן" (בנו של ר"י).

רבינו הודה מבידנא ועוד. חידושו מובאים בספרים רבים מהם "אור זרוע", "שו"ת מהר"ם מרוטנבורג", הגהות מיימוניות, המרדכי ועוד. הרא"ש מביא מפירושי ר"י על הר"ף, ופרשנים שונים מביאים מפירושו על התורה. זכה להערכה והערצה גדולה מצד חכמי ישראל, ובמיוחד הרא"ש שהעריצו והחשיבו כאחד מחשובי הראשונים.

הגאון רבי שמואל סג"ל לנדא צ"ל

בעל שיבת ציון כ"ח בתשרי תקצ"ה

לעת זקנותו של אביו, מינהו אביו למלא את מקומו בתפקידי כרב העיר וכראש הישיבה, עד לפטירת אביו המשיך לכתוב את תשובותיו ולאחר פטירתו הוציא לאור את המהדורה השנייה של הספר 'נודע ביהודה' כשהחלק מתשובותיו מובאים בספר. הוציא לאור את תשובותיו בשו"ת "שיבת ציון", בו הוא מתמקד בביאור תשובות אביו. לאחר פטירת אביו מילא את מקום אביו כראש בית הדין בפראג אך מאז פטירת אביו לא התמנה אב"ד רשמי לעיר.

נפטר בכ"ח תשרי תקצ"ה ונקבר בבית העלמין היהודי בפראג-ז'זקוב.

הגאון רבי שמואל סג"ל לנדא היה בנו של הנודע ביהודה ויורשו וכראש בית הדין בפראג וראש הישיבה בה. היה מגדולי הפוסקים בדורו, כתב חלק מתשובות אביו והוציאם לאור לאחר פטירתו, במהדורה שנייה של הספר נודע ביהודה. נולד ביאמפול, כבנו השני של רבי יחזקאל סג"ל לנדא – הנודע ביהודה, שכיחן כרב העיר. בהיותו בן חמש עברה משפחתו לפראג, שם נתמנה אביו לכהן כרב העיר. למד תורה אצל אביו. נשא את בתו של הגאון רבי אורי פייבל (פייביש) היילפרין רבן של קעלין וליסא, ונכדת רב שמואל הילמן היילפרין רבה של מץ. לאחר נישואיו התגורר בפראג.

כל אחד מבין מעצמו שאין מקום בתלמוד תורה של תשב"ד למלמד קל דעת, אבל בימים ההם היו צריכים לעודר את העם על זה.

בין תושבי העיר היו גם כאלו שלא היו לומדים חומש על סדר הפרשיות, והוציאו רק את הסיפורים היפים מתוך הפרשיות, והגר"ש לנדא הוכיח על זה מאוד, כי הילדים הרכים והבחורים הצעירים יבואו לחשוב חלילה שהתורה היא מסכת סיפורים בעלמא, ובשלמא אם לומדים את החומש על הסדר, אז גם אם לומדים את הסיפורים יודעים שישנם גם גופי תורה בהם, אבל בכהאי גוונא יוצא מזה הרס גדול ואבדון לדורות הצעירים. פירצה נוספת היתה שם מעצת היצה"ר, לדבת בשפת מדינת אשכנז, וכמה מאינשי דלא מעלי באו לפרש את החומש לשפה טמאה זו, והפירצה הראשונה שעשו המסכילים היה בזה שפירשו את החומש לשפת חולין זו, וקראו לזה 'ביאור חומש'.

ודכירנא כד הוינא טליא, שבעת שהלכנו ברחוב ומצאנו חומשים כאלו עם ביאור, תיכף ומיד היינו מעלים אותם באש ומוחים את זכרם מתחת פני האדמה. לדאבון כל לב, זמן קצר אחרי פטירת מרן ה"נודע ביהודה" ז"ע, כבר לא היה עם מי לדבר בפראג בענייני יהדות.

(שיחות מלוה מלכה – להגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל)

והאמוראים היו מתפרנסים מיגיעת כפיהם, רבי יצחק נפחא, רבי יוחנן הסנדלר, אבל ברבות הימים ראו שאם הת"ח יעבדו לפרנסתם לא ישאר להם זמן ללימוד התורה, אבל מאידך גיסא הם צריכים להתפרנס, ולכן תיקנו חז"ל (בבא בתרא כב.) שאם תלמיד חכם מביא סחורה למכור בשוק, צריכים קודם לקנות אצלו, כדי שיוכל לסיים בעוד מועד ולשוב לבית תלמודו, והזהר שתיקן להם שווקים, היינו שהת"ח יוכלו למכור את סחורתם בשווקים ראשונים. מרחצאות – ישנו חולים רבים מחמת פגעי המלחמה, וצריכים לבנות בתי מרחץ לרפאות בהם את החולים. בתחילה דרש את שלשת העניינים בדרך זו בפשטות, ואח"כ המשיך לעוררם בדברי מוסר, ודרש על מרחצאות שהוא ע"ד הכתוב (ישעיה א, טז) "רחצו היזכו הסירו רוע מעליכם".

עוד הוסיף הגר"ש לנדא להוכיח את תושבי פראג, כי בימים ההם היו בעלי בתים שהיו להם בתים להשכרה, והיו משכירים את בתיהם למחללי שבתות, וכן השחיתו את פאת זקנם, וע"ז צווה הגר"ש לנדא שזהו בחינת אמרם (סוכה נו:) או לרשע או לשכינו, שאם רואים שאר בני אדם שאפשר לקרב את אותם מחללי שבתות ומקצצי זקנים, הם לומדים מזה שדברים אלו אינם חמורים כל כך. אח"כ הוסיף לאלפם בינה והוכיחם נמרצות על שהתחילו להכניס לתלמוד תורה מלמדים קלי דעת שילמדו עם הילדים. כיום

ג' תקנות שתיקן אחר שניצלו מפרעות העכו"ם

בימים ההם היתה מלחמה גדולה בין כמה מדינות, והגויים הארורים ששו אלי קרב לעשות פוגרומים בבתי היהודים בפראג, ובדרך נס ממש ניצלו כולם והפורעים נסו על נפשם, ובסיום המלחמה דרש הגר"ש לנדא במקלות עם בבית המדרש המרכזי בפראג, והציע לתושבי העיר לתקן ולעשות כמה דברים טובים כהודאה להש"ת על גודל חסדיו שעשה עמם בתקופה זו. בדרשה זו דרש להם במאמר חז"ל (שבת לג:) על רבי שמעון בן יוחאי, שבעת יציאתו מהמערה אמר הואיל ואיתרחיש גיסא איזיל אתקין מילתא, דכתיב (וישלח לג, יח) "ויבוא יעקב שלם", ואמר רב, שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו, "ויחן את פני העיר", אמר רב, מטבע תיקן להם, ושמואל אמר שווקים תיקן להם, ור' יוחנן אמר מרחצאות תיקן להם, עיי"ש.

על שלשה דברים אלו ביקש מהם הגר"ש לנדא להתחזק ביתר שאת וביתר עוז. מטבע – שישנם עניים רבים שמחמת המלחמה התייקרו המאכלים, וישנו חיוב גדול וקדוש ליתן צדקה לכל עניי העיר. שווקים – ישנם אנשים רבים המבקשים להתפרנס ממכירת חפצים, אבל אין להם שווקים למכור שם את סחורתם. ובאמת רבים מהתנאים

הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע

בעל דעת קדושים כ"ט תשרי תר"א

להודות על ת"ד מיליון טובות שעשה לנו ה'

הגה"ק מבוטשאטש זצ"ל מעתיק (אשל אברהם, סי' תק"פ) נוסח של סליחות ליום כ' סיון שהי' כתוב שנהרגו אז "אלף אלפי ורבי רבבות", וכתב שיש לחזוק נוסח זו, שזה עולה לת"ד מיליון, וידוע שלא נהרגו אז יותר ממאה אלף אנשים, ואין לומר דברים שלא היו במציאות ע"ש.

אולם יש מקום אחר שכן אנו מקיימים נוסח זו, והיא בשב"ק באמירת נשמת "אלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים, הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו", וזה מחייב לנו להתבונן על חסדי ה' המרובים... (דברים של טעם – מכון כרמינו)

הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע נולד בו באדר שנת תקל"א לאביו רבי אשר אנטשיל. משחר ילדותו היה פקיע שמה כעילוי ולמדן מופלג, ונלקחת אחר כבוד כחתן לבת הגה"ק רבי צבי הירש קרא אבד"ק בוטשאטש.

בהיותו סמוך על שולחן חותנו למד בצוותא עם תלמידו הרה"ק בעל 'באר מים חיים' זי"ע.

כבן עשרים נתקבל לרב אב"ד בעיר יאזלאוויץ, ומשם נסע לרבותיו רועי ישראל, הרה"ק מבראדיטשוב והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

לאחר שנפטר חותנו הגדול נקרא ע"י ראשי קהילת בוטשאטש לשבת על כסאו, ונגז ארון הקודש בכ"ט בתשרי שנת תר"א.

השאיר אחריו את ספריו הק': "דעת קדושים", משמרת הקודש, "מחזה אברהם", "דברי אבות", דברי דוד, "אשל אברהם" ועוד.

הרה"ק רבי ישראל פרידמן זי"ע הסבא קדישא מרוז'ין ג' חשוון תרי"א

הראשונה אצל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, עמד והתבונן בו בחרדת קודש. היה זה בשבת קודש, וכשהחל הרה"ק באכילת הדגים, ראהו נוטל תחילה את העין מראש הדג ואוכל.

הרה"ר ר' יוסילי: מה טעם עושה כן הרבי, ועלה בדעתו טעם לדבר, שענין מצוות אכילת דגים בשבת היא משום דבמבול כתוב 'וימח את כל היקום', אמרו חז"ל 'ולא דגים שבים', ומפני מה נשתנו דגים משאר בעלי חיים ולא נמחו במבול? מפני שעונש המבול היה שהשחיתו דרכם על הארץ, ובעלי חיים נדונו לשאינם מינם, רק הדגים לא השחיתו דרכם, וכיצד נמשכו בעלי החיים לעבירה זו, העין היא שגרמה לכך, שכן ענין החטא נמשך מראיית העין, במאמר חז"ל עין רואה וכו', וכיוון שלא השחיתו הדגים דרכם לא פגמו בעין. נמצא שהדגים המה המובחרים שבבעלי החיים, ויום השבת הוא מובחר הימים מכל השבוע, על כן מצווה לאכול בשבת, חמדת הימים, את הדגים, מובחר בעלי החיים. וכיוון שכל זה מהעין, מצווה להתחיל דווקא באכילת העין.

כשהגיע למסקנה זו והוא עומד מאחורי כסא כבודו, הפנה הרה"ק מרוז'ין פניו אליו ואמר: אברך, אמת הדבר.

(ספיר ויהלום פר' נח פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בעזרת מתן שוחד שחסידיו נתנו למנהל בית הכלא, ולהבריה את הגבול הרוסי,

לאחר נדודים וטלטולים רבים וקשים התיישב, בשנת תר"ב, באחוזת "פוטוק" שבעיירה סדיגורה הסמוכה לעיר שבבוקובינה שבאותה תקופה הייתה חלק מהאימפריה האוסטרו-הונגרית, שם המשיך את דרכו המלכותית.

רבינו נתבקש לשיבה של מעלה בג' חשוון שנת תרי"א.

מדוע אכל את העין של הדג

כשהיה הרה"ק ר' יוסלי מראדוויל זיע"א בפעם

הסבא קדישא רבי ישראל ב"ר שלום שכנא פרידמן מרוז'ין אבי מכונה "הרוז'נר" או "הרוז'נא", מייסד חסידות רוז'ין. נולד בעיירה פראהבישט שבאוקראינה פלך ויניצה, בג' בתשרי תקנ"ז, לאביו הרה"ק רבי שלום שכנא בן הרה"ק רבי אברהם המלאך ולאמו בת הרה"ק רבי מנחם נחום מצ'רנוביל בעל ה"מאור עיניים".

כשהיה בן שש נפטר אביו, והוא גדל וחונך על ידי אחיו, הרה"ק רבי אברהם מפראהבישט. בהיותו בן שבע התארס עם בתו של רבי משה שהיה ראש ישיבה בברדיצ'ב ואחר כך היה רב בבוטושאן (בנו של רבי אליעזר ראש ישיבה בפינסק), ובהיותו בן 13 התקיימה חתונתו בבוטושאן. בהיותו בן ט"ז נפטר אחיו - רבי אברהם, ורבינו נתמנה כממלא מקומו.

את תחילת כהונתו כאדמו"ר עשה בפראהבישט, עיר מגורי אביו, משם עבר לסקווירא ומשם לרוז'ין עיירה בפלך ז'טומיר (כ-70 ק"מ דרומית לז'טומיר), שעל שמה נתפרסם הוא ושושלתו אחריו.

באביב של שנת תקצ"ח, בעקבות הלשנה, נאסר על ידי שלטון הצאר. הוא הואשם שציווה להרוג שני מוסרים (יהודים שהיו מלשינים לשלטון על העלמות מס בקרב הקהילה היהודית ועל חייבי-גיוס לא רשומים במפקד אוכלוסין). לאחר כמעט שנתיים - בשנת ת"ר, הצליח לברוח מהמאסר

הפרוייקט הפנומנלי הנדיר כהיקפו
הרמב"ם המבואר

מנוחה ומנוחה כ"ג נפח - כיאור רהוט משולב יגל הדף
מזרחות והקדמות נרחבות - יקוט ביאורים סקיף
טאות אלפי הערות ודוספות - זוכה לכל כן ישיבה

וכמה ערחתני יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בליבוץ היבויר זה
מזם ברוב מימותי

3 כרכים הדישים
מספר ק"ו-דשה

אודר האוללה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מסר של אמונה ודברי חיזוק לימים אלו

ולעולם לא נבוש

עוד מלבדו. אלא שיש יהודים שאכן מאמינים בבורא עולם. אבל הם חושבים מתוך טפשות או מתוך תמימות שהוא צריך קצת עזרה, לכן דוקא ביום הזה, הקב"ה הראה לנו מה זה "אין עוד מלבדו". לא צבא. לא ממשלה. לא כלום. הם כולם היו כמו עיוורים. סומים באפילה. לא רואים. וגם כשכבר ידעו וראו לקח להם שעות להתחיל להגיב, ואפילו כעת הם עדיין מתנהלים כמו העצלנים שבכתה. מסתובבים עם פנים כבירות ובקושי מצליחים להתרומם ולשדר אווירה אחרת.

לכן, יהודים יקרים, כדי שלא נבוש, אומר לנו בורא עולם, ואנחנו בעצם אומרים זאת בתפילה כל יום, רק כדאי לשים לב "ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו". במקום להתמתן לתגובה ולדברים אחרים. הבה כולנו נשים יתנו ובטחנו רק בבורא עולם. "ישראל בטח בה' עזרם ומגינם הוא". דוד המלך עליו השלום אמר זאת בתהלים. אנחנו אמרנו זאת בשמחת תורה. ואפשר לשים לב, שהפסוק של ישראל בטח בה', נמצא לפני בית אהרן בטחו בה', לפני יראי ה' בטחו בה'. כי האמונה של היהודים הפשוטים. ההישענות וההתרפקות על אבא שבשמים, האמונה הזו היא הכי חזקה ומעילה.

הקב"ה אמנם בחן את היהודים לכל אורך ההיסטוריה. אנחנו צריכים לבקש יותר בכונה "ואל תביאני לידי ניסיון". אל תבחן את האמונה שלנו. כבר יש לך מספיק הוכחות. אבל אם כבר יש את הניסיון. הבה נבטח בה', ואז נראה בישועתו הגדולה והעצומה. לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אנחנו אומרים בכל יום שלוש פעמים בתפילה "ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו".

כאשר סומכים על היכולות של אנשים ואנשי צבא וכלי נשק וכל הדברים האחרים, אזי אכן יכול להיות מצב של בושה וכלימה. אי אפשר אפילו לתאר זאת במילים. כמה בושה. כמה בזיון. עם שלם של אספסוף רצחני. מפלצות אדם. יכולים לעבור את הגבול ולרצוח בדם קר. לטבוח אנשים נשים וטף ללא אבחנה. זו באמת בושה. זה קושי עצום. פתאום מבינים שכלום. לא מדובר בכלי נשק שלא היו. אלא פשוט אפילו תגובה מינימלית לטירוף כזה, לאותם שמתימרים לומר "כוחי ועוצם ידי" חלילה וחלילה, לקח להם כמה שעות רק להתאפס על עצמם. לא מדובר על תקיפה של מטוסים ואי יכולת להתמודד. רק אספסוף שפרץ את הגבול. כמה קשה היה להם להרים מטוסים ולהתחיל לרסס את המחבלים הארוזים הללו. אלא מה. אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. בדיוק כך. בדיוק כפי שכתוב בשירת האזינו. הקב"ה יכול לסמא את העיניים. יכול להיות צבא חזק ומודיעין חזק.

הם יודעים מה קורה באיראן ולא רואים התארגנות המונית עם מסע הרג המוני שמתקרב לתוככי הארץ הקדושה. איך זה יתכן? כי הקב"ה לא רצה שיראו. זה המסר העיקרי שלנו מהאירוע הזה. כל מי שיושב בבית ומצפה לתגובה חזקה או לכל מיני פעולות. שיבין היטב היטב. שיכניס עמוק לתודעתו, למחשבתו, אין עוד מלבדו.

דוקא באותו יום של שמחת תורה. שכולנו אומרים "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". יש שאלה, אם ה' הוא האלקים, למה צריך להוסיף "אין עוד מלבדו", וכי זה לא ברור שאין

אור החיים המבואר
במתיקות ועריבות
טוב התורה

אור החיים המבואר
הוא סדרת ספרים המפרשת את חמשת מגילת התורה ואת חמשת ספרי הנביאים. הספרים נכתבו על ידי רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, מגדולי רבני אגודת ישראל.

אור החיים המשולב
הוא סדרת ספרים המפרשת את חמשת מגילת התורה ואת חמשת ספרי הנביאים. הספרים נכתבו על ידי רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, מגדולי רבני אגודת ישראל.

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

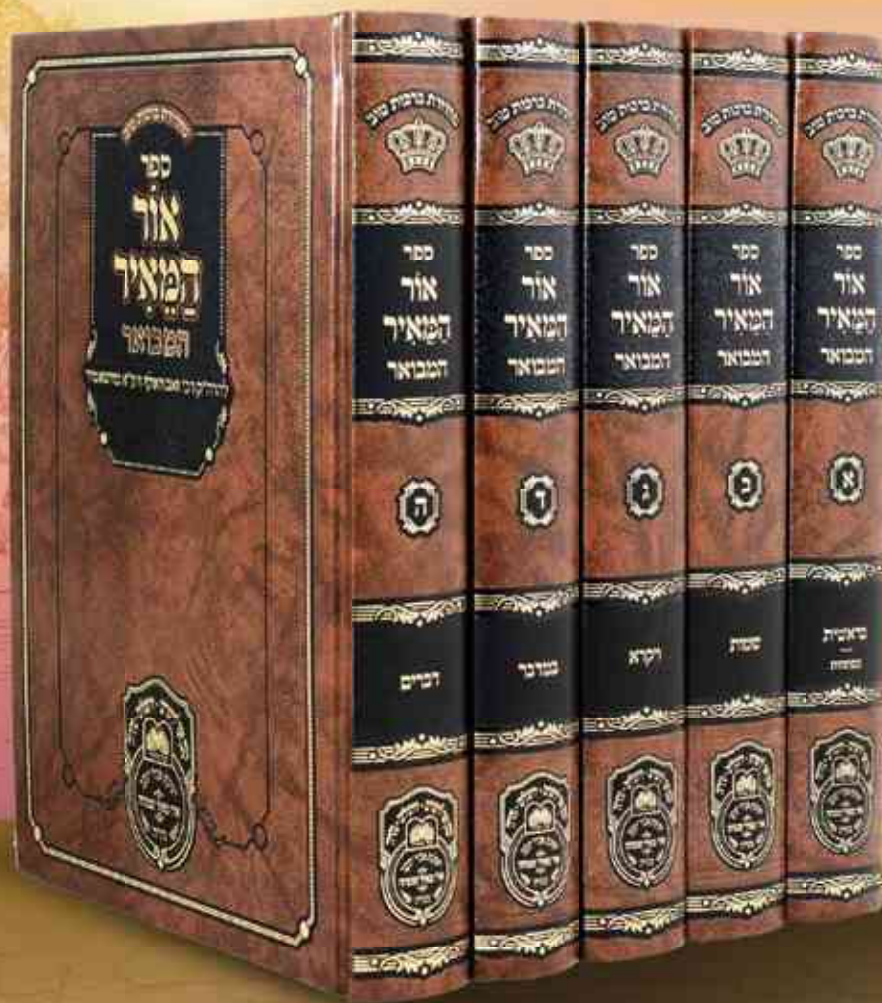
היום של התורה

נוצב ונוימד: שוקי קני

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמוהה אור המאיר המבואר

ממזהר"ר זאב וואלף מוזטאמיר

מאת: מוזטאמיר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

חדש בממלכת התורה

חדש

רמב"ם המבואר נזיקין

הלכות רוצח ושמידת נפש מהדורת 'קרבן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, וכתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, מקורות וציטונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

דבר בעתו

סידור מנחה מעריב אביר יעקב ע"מ

כריכת דמוי עור מהדורת 'קרבן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' סידור מנחה וערבית פורמט כיס נוסח עדות המזרח.

חדש

קובץ מפרשים החדש כתובות פרק האשה שנתארמלה

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' מפרשי התלמוד רבותינו הראשונים והאחרונים לדורותיהם מוגהים ומזוקקים ע"פ כת"י ודפו"י ומסודרים סביב דפי הגמרא בעימוד נח ומאיד עיניים.

דבר בעתו

אוצר פלאות התורה

כראשית

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סדרת הספרים המפוארת "אוצר פלאות התורה" על התורה נתחברה על ידי הרבני רבי וואלף זיכרמן שליט"א, ופתחה צוהר חדש לנפלאות התורה, כאשר העלו ממצולות אדירים את צפונות פלאי התורה ועמקי סתריה, בדברים שאינם ידועים, והם מחודשים לשומעיהם, ומזכים את לומדיהם בהשגת נפלאות התורה.

דבר בעתו

מדרש רבה המבואר בראשית א

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'מדרש רבה עם מדור ביאור משולב, שכתחיתו הערות וציטונים 'עין המדרש', ועם מאסף ליקוטים 'אוצרות המדרש' שנלקטו משאר המדרשים שבכל חלקי התורה. בסופו גם מדור 'ילקוט אמרים' אמרות קודש ופנינים יקרים על דברי המדרש, מתורתם של צדיקי הדורות וצ"ל.

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב** זיע"א **מאווריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאן, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**יוסיפו ענוים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בת עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור
פורמט גדול | פורמט קטן

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מלוך יקירין ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיָא חֲזֵהָא

חֲזֵהָא דְאֹרֵיִתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

מרכבה לשכינה

התורה? אלא שבגודל מעלתם ראו בכל אבר ואבר שבגופם את הענין הרוחני הטמון בו ובכך הבינו והשיגו כנגד איזו מצוה הוא מכוון, וזה מה שאמר המדרש (ב"ר פצ"ה) על אברהם אבינו: 'מהיכן למד אברהם את התורה רבן שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו' רבי לוי אמר מעצמו למד תורה, היינו שהשכיל בגופו בפנימיות הדבר ובכך הבין ולמד את התורה וכנאמר 'מבשרי אחזה אלוה' (איוב יט כו), ומסיבה זו אמרו חז"ל (ב"ר פמ"ז): 'האבות הן הן המרכבה, כיון שהשכילו בגופם להבין שאינו רק בשר ודם הנראה לעינים רק נברא בצלם ומכוון כנגד תרי"ג מצוות התורה שהם תלויים בשמו הגדול יתברך.

האדם מקבל את חיותו מקיום אחת ממצוות התורה שהיא ונותנה אחד הם, כי גוף האדם מכוון כנגד דברים עליונים וכפי שהאריך בזה בזוה"ק בהרבה מקומות.

ובתיקוני זוהר (בהקדמה) משמע שבשם הוי"ה תלויין כל המצוות שהרי כתב שם עה"פ 'זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו), 'זה שמי' יחד עם 'ויה' בגימ' שס"ה ו'זכרי' יחד עם 'ויה' בגימ' רמ"ח. הרי שהמצוות שהם כמנין אברין של האדם קשורות ודבוקות בשמו יתברך והוא בעצם מה שאמרנו (ראה זוה"ק ח"ג עג.) 'קובה אורייתא וישראל חד'.

ואצל האבות הקדושים מצינו שקיימו כל התורה כולה לפני שניתנה, ומנין ידעו את

וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹקִים
בְּרָא אֹתוֹ (א כז).

ששת ימים ברא ה' את השמים ואת הארץ, בהם נבראו כל תולדותיהם, הדומם והצומח, וכל החיות והעופות, אך המעולה שבנבראים הוא האדם. האדם הוא מלשון 'אדמה לעליון' ובבריאתו נאמר 'ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו' (בראשית א כז), ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ד) 'חביב אדם שנברא בצלם', ויש להבין ענינו.

בתוה"ק נתן לנו השי"ת תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכגופו של אדם בו יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואין זו משוואה בעלמא אלא שכל אבר שבגוף

מִילְתָּא דְפִלְיָא

בטעם שמזכירים 'ציאת מצרים' בקידוש של שבת קודש

לטיב ולמוטב, וכשאדם מקיים מצוה או פועל מעשה טוב הוא מגביר ומוסיף כוח בנפשו להמשיך בדרכו הטובה, וכן להיפך ח"ו בבחינת הרע, ולא דוקא רע ממש אלא אפי' מותרות שנוהג בהם האדם מולידות כח הרע בנפשו. נמצא שהכל תלוי באדם בראשית עבודתו אם מטה ליבו לטובה לצד התורה והקדושה שאז ישלימו בעדו מן השמים ותהיה נשמתו נמשכת מאליה אל מקור האמת והטוב.

ונראה להסמיך לזה את פירושו הנודע של הבעש"ט על הפסוק 'ה' צלך' (תהלים קכו ה), שהשי"ת הוא כמו הצל של האדם שנע לפי ננועותיו, וכן הוא בעבודת השי"ת שבמדה שבה נוהג אדם בעולם התחתון כן נוהג עמו השי"ת. ובוזה בנין שבשעה שמתאמץ אדם להטות ליבו אל הטוב ולחזור בתשובה כן בודאי אף השי"ת יטה ידו לקבלו בתשובה ולפתוח לו שערי טהרה.

ובאמת ענין זה שורשו מבואר כבר בזוה"ק (ח"ג צב): 'בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא'. ובאור הדברים שבמעשים התחתונים מתעורר כעין זה למעלה, ובשעה שאדם נוהג כראוי הוא מוסיף כח ותעצומות כלפי מעלה המסייעים בידו להשלים חלקו, להתקרב ולבוא בהיכל ה' ביתר שאת.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם (ב, א).

בסדר הקידוש של ליל שבת אנו אומרים 'תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים', פירוש נחמד אמר על כך רבי נפתלי מראפשיץ זלה"ה בספרו זרע קודש (בא): הנה כשמתחיל האדם ליכנס בשערי הקדושה פעמים מתבונן הוא בעצמו כיצד מלא הוא חטאים עוונות ופשעים, ועל כן מרגיש שאינו ראוי לבוא בשער המלך ואף נוטה לחשוב שבודאי לא יעלה הדבר בידו, אך עכ"ז אל לאדם לייאש עצמו אלא יזכור את יציאת מצרים ויתבונן כיצד היו בני ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה ואע"פ כן גאלם הקב"ה בחסדו והוציאם והכניסם בשערי קדושה ונתן להם את התורה, ובודאי גם בכל דור ודור הבא ליטהר מסייעים אותו ובדרך שירצה לילך יוליכו אותו מן השמים.

וכבר אמרו חז"ל (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"ה): 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', ופירושו בספה"ק (אור פני משה פ' ואתחנן, וראה תפארת שלמה פ' ויחי) ש'אומרים לו' מכוון כלפי מעלה, שבאם מתחיל אדם במצוה ונושא ליבו להתקרב אל השי"ת, משמים אומרים לו 'גמור' ומסייעים בידו להשלים את המלאכה אף במה שלמעלה מכוונותיו ואף שאינו ראוי ואינו כדאי.

ובאוה"ח הק' (בראשית מט ג) כתב שכידוע באדם יש ב' כוחות

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חטא האדמה וחטא אדם הראשון

טעמם אחד, אבל כיון שנכנסה בהם גאווה על שיזכו לתקן החטא הקדום, ממילא נפלו ממדרגתם ולא עלתה בידם, וזהו שמסיים הכתוב שם 'וישאוהו במוט בשנים', שהגיעו לידי התנשאות ועל ידי כן 'במוט בשנים', שחזרו העץ והפרי להיות 'בשנים' בשני טעמים, שאין טעמם שווה.

מצות אתרוג תיקון לחטא האדמה

יש להוסיף ולומר שזהו טעם מצות אתרוג, שכן אמרו (סוכה לה). שהאתרוג טעם פרי ועצו שוים, והוא לרמז שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את חטא האדמה, שיחזור טעם העץ להיות כטעם הפרי, ובזה יובן לשון הכתוב 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ודרשו חז"ל (תנחומא אמור כב) שהוא ראשון לחשבון עוונות, היינו שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את החטא הראשון הקדום. וזהו שרמזו 'אתרג' ראשי תיבות 'אל תבואני רגל גאוה', כי אי אפשר לבוא אל התיקון כראוי אם לא על ידי זהירות מהגאווה, כי על ידי הגאווה אפשר לאבד את כל התיקון, כמו שנכשלו המרגלים בהתנשאותם והפסידו מדרגתם כנ"ל.

האדם לחטוא מחמת יצרו הרע, בקשה להסיר מעליו גודל הקטרוג, ולכן הקדימה היא לחטוא תחילה, כדי שמתוך כך יתלו גם את חטאי האדם בפגם האדמה אשר לוקח ממנה, ותולים את הקלקלה במקולקלת ולא בנשמה הרוחנית חלק אלוך ממעל, נמצא שהיה חטאה במסירות נפש בבחינת גדולה עבירה לשמה.

כיון שכל חטא האדמה לא היה אלא בעבורנו, על כן מוטל עלינו לתקן חטאה, ומיד בבואנו אל ארץ ישראל נאמר (ויקרא יט כג) 'ונטעתם כל עץ מאכל', שנעסוק בנטיעה הראויה, ונתקן את יסוד האדמה שיהיו כל הנטיעות מצמיחות 'כל עץ מאכל', שיהיה 'כל עץ' בבחינת 'מאכל', לא הפרי לבדו, אלא טעם עצו ופריו יהיו שוים, ובזה תחזור הארץ למדרגתה הראשונה.

המרגלים בקשו לתקן חטא האדמה

וזה היה ענין המרגלים, בבואם לארץ ישראל בקשו לתקן את חטא האדמה, ולהשיבה על מדרגתה הראשונה להיות טעם העץ כטעם הפרי, ולכן לקחו עמם 'זמורה ואשכול ענבים אחד', רמז שבקשו להשוות את הזמורה אל הענבים שיהיה

ארויה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך (ג ז). בענין חטאה של האדמה ששינתה ממצותה והוציאה עצים שאין טעמם שווה לטעם הפרי, כתב בשל"ה הקדוש (בראשית תורה אור) שהיות טעם העץ כטעם הפרי מורה על מדרגה גבוהה, שיהיה הגוף שווה אל הנפש וגם הוא מקודש ומסייע אל הנפש שהיא קודש קדשים, וכיון שצפתה הארץ שעתידים לעמוד רשעים בעולם, העלימה גם היא מדרגתה והצמיחה עצים שאין להם טעם, והוא מורה שיהיה הגוף מרוחק מן הקדושה.

אמנם דבר זה גרם להחטיא את אדם וחוה, וזו היתה טענתו של הנחש לחוה, כי עץ הדעת היתה בו מעלה על פני שאר העצים שהיה טעם עצו כטעם פריו, ולכן טען הנחש ואמר 'מאילן הזה אכל וברא העולם', ואילו היה טעם כל העצים כטעם הפירות, לא היתה שום מעלה בעץ הדעת, ולא היה כוח בנחש להחטיא את חוה.

האדמה חטאה כדי ללמד זכות על האדם

כתב הרה"ק בעל אוהב ישראל ע"ה (בראשית ד"ה ויאמר) שעיקר כוונת האדמה לטובה היתה, בראותה שעתיד

אבותינו הקדושים תיקנו חטא אדם הראשון

הינם לתיקון חטאו של אדם הראשון, כי אברהם אבינו תיקן תפילת שחרית שהיא תיקון לחטא עבודה זרה, כי זמנה עם הנץ החמה בשעה שכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחוים לחמה (ברכות ז). ויצחק אבינו שנעקד על גבי המזבח בזמן המנחה (זוהר ויצא קסד:), תיקן להתפלל באותו הזמן תפילת מנחה. ויעקב אבינו תיקן להתפלל תפילת ערבית בלילה, ויש בכך תיקון לחטא גילוי עריות של אדם הראשון, כי בלילה הוא הזמן שבני אדם נכשלים בגילוי עריות.

תיקונו של אדם הראשון בשינוי שם ומעשה ומקום

והנה קיימא לן (ר"ה טז:), שינוי השם, שינוי מעשה ושינוי מקום, מקרעים גזר דינו של אדם, לפיכך תיקון חטאו של אדם הראשון היה אף הוא בדרכים אלו, כמובא בזוהר הקדוש (רע"מ בהר שם) שאצל אברהם אבינו היה שינוי השם, ואצל יצחק אבינו היה שינוי מקום, ואצל יעקב אבינו היה שינוי מעשה.

תיקן את חטא גילוי עריות בכך שלקח את לאה ורחל, ובירר את ניצוצות הקדושה שהיו מעורבים אצל לבן מחטאו של אדם.

האבות קבלו עליהם ד' מיתות בית דין

ובפני דוד להחיד"א (ויצא אות יד) כתב, שהאבות הקדושים קבלו עליהם ד' מיתות בית דין לתקן חטא אדם הראשון, כי עונש עבודה זרה בסקילה, והאילילים עצמם טעונים שריפה, כמו שכתוב (דברים ז כה) 'ופסילי אלהיהם תשרפון באש', ואצל אברהם אבינו התקיימו שריפה וסקילה, בכך שהשליכו אותו מרחוק לתוך כבשן האש. יצחק אבינו תיקן שפיכות דמים שעונשה בהרג, ופשט צוארו על גבי המזבח להיות נשחט בסכין. ויעקב אבינו היה מסוכן לטבוע בנהר בבורחו מפני עשו, ובכך תיקן גילוי עריות כי הבא על אשת איש מיתתו בחנק.

טעם לתפילות שתקנו האבות הקדושים

כך גם שלוש התפילות שתיקנו האבות

ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות (ב טז-יז). בענין חטאו של אדם הראשון מבואר בזוהר הקדוש (רע"מ בהר קיא:), שהיה נכלל בו ג' עבירות החמורות. ויש לבאר, שכיון שהמרה את פי ה' ואכל מן העץ יש בכך משום עבודה זרה, וגם שייך אצלו שפיכות דמים כי בסיבתו נגזרה מיתה על כל באי העולם, וכיון שבחטאו נפלו נשמות קדושות ונתערבו בין הקליפות, הרי זה כעין תולדה של גילוי עריות.

האבות הקדושים תקנו חטאו של אדם הראשון

והנה אחרי שנכשל אדם הראשון בג' עבירות החמורות, היה התיקון שלו על ידי ג' אבות הקדושים, כמבואר בזוהר הקדוש (שם) אברהם אבינו שיבר את הצלמים של אביו תרח, וכפר בעבודה זרה בפרהסיא ובמסירתו נפש, ועל ידי זה תיקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון. יצחק אבינו פשט צווארו במסירות נפש לשם שמים, ותיקן בכך ענין שפיכות דמים. ויעקב אבינו

קדש עצמך במותר לך - יסוד לתורה ומצוות

מיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כוח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

זהו אפוא תמצית הוויכוח בין יתרו למשה רבינו ע"ה. ניתן לומר כי כדבר הזה מתדיינים הנשמה והגוף ומתווכחים מי יגבר, האם הנשמה שרוצה יראת שמים, הנשמה שרוצה לעמוד ליד משה רבינו ולהתעלות למדרגות רמות ונשגבות, או שמא הגוף שלא מבין, שחושב שלעמוד כל היום במדרגה כזאת זה מסכנות, שמגיע בתואנות שונות כי קשה הדבר ואינו בר השגה. אם כן מה יעשה האדם ויחיה. העצה היחידה היא, לעשות פשרה בין הגוף לנשמה.

התורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף

אך לפי דברי הרב מקו"ז'גלוב נוכל להבין, אכן יסוד היסודות של אדם שרוצה להגיע שכל השאיפות שלו יהיו לשם שמים - יעסוק בתורה, אדם שלומד מתקיים בו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שהתורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף, זה כוחה של התורה שהיא ממעטת בגוף של האדם, ומחברת את הגוף עם הנשמה. הכיצד פועלת התורה בגופו של אדם, ע"י שנוהג בדרך התורה ומקדש עצמו במותר לו - לא לדבר דבר שלא צריך, אם אתה לא יודע אם הדיבור הזה טוב או לא - מנע עצמך. יהיה קשה פעם ראשונה ושניה, אבל אחר כך כשמתרגלים כבר אפשר להימנע. כן הדבר בקדושת העיניים - לא לראות מה שלא צריך. לקדש את עצמו ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כפי שכתב בתיקוני הזוהר (דף ד:): 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו) 'שמי עם י"ה זה שס"ה, 'זכרי עם ו"ה זה רמ"ח, זה שמו של הקב"ה בתוך האדם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שבכל מצוה שמקיים זוכה להשראת השכינה באיבר שכנגד המצוה. וכשמקדש את עצמו ממעט כוח הגוף ומקדשו ואז יכול הגוף לשכון יחד עם הנשמה, או אז זוכה להשראת השכינה שהיא שמו של הקב"ה הן בנשמתו והן בגופו.

הגדול בעבודת ה' שמי שאוכל יותר מדאי מהמותר, סופו לאכול גם מהאסור, אם כן יכול הוא לפתות אותה גם באיסור עצמו.

הדרך לזכות לתורה היא 'קדש עצמך במותר לך'

ממשיך הרב מקו"ז'גלוב לבאר בזה את דברי המדרש (שמו"ר כח א) 'לקחת מתנות באדם' (תהלים סח יט), שהתורה ניתנה במקח ובמתנה, ולכאורה קשה, מה שייך מקח בתורה, מה יכול האדם לתת לקדוש ברוך הוא בעד התורה. ונראה, שזה עניין 'קדש עצמך במותר לך', שהוא משל האדם כי אינו חייב בכך, ולפי מה שהאדם מקדש עצמו במותר לו כך זוכה לתורה.

ויכוח הנשמה והגוף כויכוח משה רבינו ויתרו

בדבריו יש לפרש כיצד ניתן לחבר בין הנשמה לבין הגוף, מהו החיבור שיכול להיות ביניהם, הם הרי כמו שנים שמסוכסכים ביניהם וצריך לעשות ביניהם פשרה.

פשרה זו שבין הנשמה לגוף ניתן להבין באמצעות הויכוח שהיה בין משה רבינו לחותנו יתרו (שמות יח טז-יח), יתרו אומר למשה רבינו, 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב וגו' נבול תבול גם אתה גם העם הזה'. שמעתי 'ממו"ר אבי ע"ה בשם המקובלים, מה היה הוויכוח בין יתרו למשה רבינו. כי משה רבינו רצה להרים את בני ישראל למדרגה גבוהה מאוד שיהיו כמותו, כמו שכתוב (שם יט יד) 'וירד משה מן ההר אל העם', כי רצה להעלות אותם למדרגה גבוהה שכל העם יעמדו עליו מן הבוקר עד הערב ויקבלו קדושה ממנו, וכך יהיו במדרגה כמותו. וכך ביאר בעל תשואות חן זלה"ה שמשה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבם אליו. אך יתרו שהיה גוי וכומר לעבודה זרה לא הבין את זה, ואמר, מסכנים הם, כל היום עומדים.

משה רבינו רצה שיהיו במדרגה כמותו, יתרו כל הזמן מנסה לשכנעו להוריד מרצון זה ולא לעשות כך, זה יותר מדי בשבילם, זה כבד עליהם. ואכן

והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל (ג א-ב).

אומר הרב מקו"ז'גלוב ע"ה בספרו ארץ צבי (בראשית תרפ"ז ד"ה והנחש), שכאשר בא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, אמר לה, הקב"ה אמר לכם 'לא תאכלו מכל עץ הגן'. אומרת לו חוה, לא, הקב"ה אמר 'מפרי עץ הגן נאכל' ורק מעץ הדעת טוב ורע לא נאכל.

שואל הרב מקו"ז'גלוב ע"ה, למה הנחש אמר דברים לא נכונים, הרי הוא יודע שהקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ורק מעץ הדעת לא לאכול, אם רוצה לשכנע אותה לאכול, יכול לומר לה מיד, שהסיבה שהקב"ה אמר לכם לא לאכול מעץ הדעת היא, כי אם תאכלו תהיו כאלוקים יודעי טוב ורע ולכן לא רצה הקב"ה שתאכלו מזה. למה לו כל הדיון המיותר לכאורה.

כששמע הנחש שאינם מקדים המותר הבין שיוכל להחטיאם

אלא, כשהנחש בא לפתות את חוה חיפש נקודת תורפה שבה הוא יכול לתפוס אותה, הוא ידע טוב, כי אם יגיד לה תאכלי מעץ הדעת, היא לא תשמע לו. כמו שאם היצר הרע יגיד לאדם אל תתפלל, הוא הרי לא ישמע לו, הוא רק אומר לו תתפלל מאוחר וכדומה.

ולכן בא וחקר אצלה בעניין שאר אילנות הגן, ברגע ששמע שהיא אומרת 'מכל עץ הגן נאכל' הבין הנחש כי לא מכירה את המושג 'קדש עצמך במותר לך', באמרה כי הקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן נאכל, הרי כשהיו בגן עדן היו כל היום יושבים על התורה ועל העבודה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, וכי מה יש לאדם הראשון לעשות כל היום, מלאכי השרת צולים לו בשר ומסנגים לו יין (סנהדרין נט:), כל העולם שירת את אדם הראשון, מה נותר להם לעשות במשך כל היום - אכלו מהפירות.

אבל זאת הרגיש הנחש בדברי האשה כי אין אצלם מושג של קדש עצמך במותר לך, בעץ הדעת אנחנו לא נוגיעם, אבל מפירות העצים האחרים אנחנו אוכלים. כשאמרה לו ככה, שלא מקפידה למעט באכילה גם במותר, היא לא יודעת את היסוד

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים נציבונ ועימוד: שוקי קנר

זוהר הקדוש

עם ביאור הכתר והכבוד

השתקקות עולמית לשלהבת רבי שבמין

זוהר המבואר במסדר ג
זוהר המבואר במסדר ד
זוהר המבואר במסדר ה
זוהר המבואר דברים א

זוהר המבואר ויקרא ב
זוהר המבואר ויקרא ג
זוהר המבואר במסדר א
זוהר המבואר במסדר ב

תיקוני הוזהר חלק ד
ספרא דצניעותא חלק א
ספרא דצניעותא חלק ב
זוהר המבואר ויקרא א

זוהר המבואר אדרא דמשכנא
תיקוני הוזהר חלק א
תיקוני הוזהר חלק ב
תיקוני הוזהר חלק ג

אדרא רבא חלק א
אדרא רבא חלק ב
זוהר המבואר אדרא זוטא
זוהר המבואר נגלות האדרא

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לסובלו, ולבוש הנזכר מצמצם את אור השמש ומקבל מן אור השמש ומבהיק את האור לעולם נמצא שאור השמש עצמו הוא היורד ונמשך על ידי הלבוש, וממנו מקבל הירח פנודע שהוא בחינת מקבל מהשמש כאשה לבעלה.

והנה הלבוש הנזכר של אותיות התורה ומצוותיה, להיותו תמיד דבוק אל האור הפנימי, שאינו נפרד ממנו כלל כי אותיות התורה הם כלי לאור התורה באופן שהכלי הוא נמשך מהאור עצמו, ואותיות התורה הם מציאות אחת עם אורה הפנימי בלי שום פירוד על פן בטיל לגביה בטל הוא לגבי האור הפנימי כיון שאינו משמש לשום דבר אחר ותמיד משמש רק לאותו אור פנימי ששוכן בו, ואינו נכר בפני עצמו ואינו נחשב למציאות בפני עצמו כמשל הנזכר לעיל של הנקבה שהיא בחינת מקבל מהזכר ואין לו אור עצמי ולכן הוא נחשב חלק ממציאות הזכר ואינו לו שום מציאות נפרדת, אף כאן, העוסק בלבושי התורה כשהוא דבוק לאורה הפנימי נחשב הוא שעוסק באורה הגנוז בלי שום פירוד.

וזהו (תהלים פד יב) 'פי שמש ומגן ה' אלהים', שמגן השמש אינו ניכר בפני עצמו, דאיתא בזהר (בראשית כ.) 'ה' אלהים שמה שלים, ה' אלוקים הם כשם אחד שלם ולא כשני שמות, והיינו כי השמש ומגן הם תרין רעין דלא מתפרשין הם כשנים הדבוקים יחד ואינם מתפרשים, כלומר שמציאותם האמיתית היא רק בהתכללותם יחד, ומכיון שהם משלימים זה את מציאותו של זה, שאור השמש מתגלה אך ורק על ידי המגן והם מציאות אחת ממש, לכן והם תמיד שלים תמיד הם שלימים כנזכר.

והנה הצרופ שלם מתתא לעילא מלמטה למעלה, כשאתה מהפך את אותיותיה, הוא משל, והוא הלבוש של התורה העליונה, המושגת ומובנת רק על ידי המשל המשלימה שמביא את אורה להשגה בשלימות, הוא גם כן כמו השמש והמגן הנזכר שהם תרין רעין דלא מתפרשין, וכמבואר לעיל שקדושת פשטי התורה היא קדושה אחת ממש עם התורה העליונה שהיא חכמה קדומה ואין בהם פירוד כלל, ועל פן כתיב בה 'להבין משל ומליצה' כמבואר לעיל שיש חיוב גמור להבין את פשטי התורה בשלימותם, כי גם משל התורה היא תורה הקדושה כנזכר וזהו שלימות התורה, שגם החיצוניות שבה כלומר הדברים הגשמיים שבהם היא עוסקת, הם גם כן תורה ממש.

והנה בבלעם כתיב (במדבר כג ז) 'וישא משלו ויאמר, כי כבר נודע (זוהר שמות כא): שבלעם היה בקלפה נגד משה בקדושה להבדיל כמו שכתוב זה לעומת זה עשה אלוקים, והנה הדבורים והאותיות של תורה שייצאו מפי בלעם היו אצלו בנפילה פנודע, ששורשם (שמשם הגיעו לדרגה נמוכה

של בלעם), הוא מבחינת "שבירת הכלים", שבו נפלו האותיות שנקראים 'כלים' אל מדריגות התחתונות שהם מחשבות העוסקות בעניינים פחותים, ומהם נתהוו העולמות התחתונים שבהם כוחות השכל מעורבים ושוכנים במידות זרות ומנוגדות לשכל החכמה של התורה, ואחר כך כשיצאו ממנו על ידי שדיבר בשבח ישראל נתדבקו בשרשם תכף בתורה שמשם שרשם והיינו בתיבות ואותיות אלו שנכתב בפרשת בלק ונתעלו מתתא לעילא מלמטה למעלה - מתוך נפשו הטמאה אל קדושת התורה. על פן כתיב אצלו 'וישא משלו' נשיאה מלשון הגבהה, כי צרופ משל הוא מתתא לעילא כנזכר, והבן היטב.

ונחזר אל הענין, כי משלי התורה אינם כשאר משלים, כי עקר חינתו והיותו של כל משל ומשל משאר משלים, הוא רק בשביל השכל והחכמה שבו, שזולתו לא היה התינוק יכול להשיגה, אבל כשכבר השיג התינוק בעצמו את דבר החכמה, אז האותיות של המשל אף למותר אין בהם שום תועלת ואינו צריך להם כלל כיון שלא מתחדש על ידם שום דבר חכמה כיון שכבר השיג את השכל על ידי המשל, וזו היא מעלתם של תלמידי חכמים הלומדים את דרכי החכמה מהתורה בעצמה, שכל החכמות כלולים בה, ואפילו הלבושים, כלומר הדיבורים שלהם שעוסקים בדברי התורה העוסקים בענייני עולם הזה, הם חכמה גמורה.

והנה המשל סיפור הדברים שבו מושלים את דבר החכמה הנלמד ממנו הוא לעצמו סכלות וחשף שאין בו שום דבר חכמה באמת, כי עוסק בדברים של שטות, אף בשביל דבר חכמה שבו דברו אותו. וזהו יתרון החכמה וגו', פרוש יתרון החכמה נראה מן הסכלות שהוא מדברי משל כנזכר החכמה נראית מתוך דברי שטות שהם המשל, כיתרון האור מן הדברים החשובים כמו שהבנת ערך ויקרות האור ניכר מתוך החושך, אבל אין החושך מוסיף במהות האור כלל.

ועל פן נקרא החכמה ששורה בדברים התחתונים חכמה תתאה חכמה תחתונים לפי שהיא מתפשטת בדברים תחתונים שאותם עניינים שמהם נלמדת החכמה תתאה, אינם ממהות החכמה אלא הם רעיונות העוסקים בענייני חולין, שעל ידם ניתן להשיג את שכל החכמה העליונה, אבל אין זה כמשלי התורה שגם המשל עצמו הוא חכמה, ועל פן כתיב בשלמה (מלכים א' ה יא) 'ויחכם מכל האדם וגו', שחכמתו היתה מהחכמה שהיתה שקועה קודם לכן במחשבות שאר האנשים שהם מכונים "כל האדם", דהיינו שלקט אותן חכמות שבדברים תחתונים ובכל חכמות העולם שהם חכמות תחתונות ואף בתאוות העולם הזה, והעלה אותן החכמות שהיה

בהן שהבין מתוכם את הנמשל הנלמד מתוכם, חכמות העליונות, והבן.

והנה כבר נודע כי כל דבר משפע אור אלקותו ברוך הוא צריך מוכרח להיות דבר שלם, כי לא תוכל לחלק אותן לחלקים. כיון שהכל אחד הוא אין סוף ברוך הוא כביכול ומכיון שהקדוש ברוך הוא הוא יחיד ומיוחד ממילא רק דבר שהוא שלם יכול לשרות עליו אור אלקות, על כרחך מן ההכרח לומר שגם החכמה תתאה הנזכר שהוא אור השורה בכל הנבראים שבעולם בוודאי יש בה שלימות וגם בה יש אותו ענין שלימות שיש בתורה עצמה, שנאמר בה (כמובא לעיל) 'ש'שלם' אותיות 'משל' להורות שגם החיצוניות שבתורה הוא תורה ממש, אלא שעכשיו אינו ניכר, שאנו מדבקים את החכמה העליונה בחכמה תתאה זאת על ידי תורה לשמה, ועל ידי זה נמשכת החכמה העליונה בעולם העשייה.

ודו"ק בזה היטב מאד בכלל זה שבכל חלק מהתורה כלול הכל, וגם בחכמה תתאה שמתלבשת בדברים התחתונים שהיא גם כן חלק מהתורה, כי השלימות היא גם כן בכך שכל הפרטים משתקפים בכל פרט ופרט, וכמו שיבואר כי זהו ענין הפרצופים שבכל נברא ונברא יש פרצוף, כלומר אור ה' שכולל את כל עשרת הספירות וממילא על ידי זה משתקף בו השורש בשלימות, וזהו מכח החכמה התחתונה השורה בו והיא כלולה מכל המידות.

וזהו ענין משל שנגמל העולם במצב של "תוהו ובוהו" שקדם לעולם שאז היתה כל מידה ומידה נפרדת מחברתה, וכל מידה היתה מולכת לבדה, חסד לבדה וגבורה לבדה וכן הכל, לאמבטי מלאה מים שלא היה נראה בהם הצורות (שהם הפרצופים) כלומר שלא היה ניכר בהם אור אלקותו יתברך באופן של 'פרצוף' שהוא התגלות שלימה כיון שבתחילה נפרדו הפרטים (שהם המידות) זה מזה, כיון שיערו המים שבתוכה ומפרש שהסירו ממנה את לבוש המסתיר שהוא יסוד המים, אז נראו הצורות שבה שהם הפרצופים. וזהו ויכלול, לשון כלי שנגמרו הכלים כראוי באופן שנעשו פרצופים, כלומר שנתכללו כל המידות יחדיו ואז הם מכונים בבחינת "פרצוף" כיון שאז נתגלה על ידם אור החכמה בשלימות, ודו"ק היטב.

ונראה שכונתו שקדם התקון שכל מדה ומדה היתה בפרוד מחברתה, ולא היתה התכללות בין כל המידות כפי שהוא בשורש - שכל המידות מיוחדת זה בזה, לא נראו הפרצופים לא נראה החכמה שבכל מידה, שנראה מתוך המידה רק כאשר היא כוללת את כל המידות, שזה מכח הארת החכמה שבתוכה, וכשהם כלולים מכל המידות אזי ניתן לגלות את החכמה שבכל מידה ומידה, והבן שלכן על ידי התיקון נתגלתה החכמה תתאה שהיא החכמה ששורה בכל נברא.

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

ביאור נרחב | צינים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

כותרות משנה | מפתחות
עימוד מרהיב עין

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66